

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/I/2019/36069191759178756

SÚČASNÉ INTEGRAČNÉ PROCESY V
POSTSOVIETSKOM PRIESTORE
(EURÁZIJKÁ EKONOMICKÁ ÚNIA)

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

SÚČASNÉ INTEGRAČNÉ PROCESY V
POSTSOVIETSKOM PRIESTORE
(EURÁZIJKÁ EKONOMICKÁ ÚNIA)

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia

Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Tetyana Zubro, PhD.

Bratislava 2019

Bc. Richard Faragó

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som záverečnú prácu vypracoval samostatne pod vedením pani doktorky Mgr. Tetyany Zubro, PhD. a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum: 27.3.2019

.....

Vlastnoručný podpis autora

Pod'akovanie

Týmto by som chcel pod'akovať vedúcej záverečnej práce pani doktorke Mgr. Tetyane Zubro, PhD. za všetky poskytnuté rady a pomoc pri písaní tejto záverečnej práce.

Dátum: 27.3.2019

.....

Vlastnoručný podpis autora

ABSTRAKT

FARAGÓ, Richard: *Súčasné integračné procesy v postsovietskom priestore (Eurázijská ekonomická únia)*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: Mgr. Tetyana Zubro, PhD. – Bratislava: FMV, 2019, 74 s.

Cieľom záverečnej práce je prostredníctvom analýzy jednotlivých politických a ekonomických faktorov fungovania Eurázijskej ekonomickej únie preskúmať jej význam pre celkový vývoj integračných procesov v postsovietskom priestore. Práca je rozdelená do šiestich kapitol. Obsahuje štyri tabuľky. Prvá kapitola je venovaná priblíženiu integrácie v postsovietskom priestore z historického hľadiska. Druhá kapitola sa zaoberá politickým a ekonomickým aspektom fungovania Eurázijskej ekonomickej únie. Tretia kapitola sa venuje cieľom, metodike práce a metódam skúmania, ktoré boli aplikované pri písaní práce. V štvrtej kapitole je rozpracovaný inštitucionálny rámec Eurázijskej ekonomickej únie. Piata kapitola sa venuje jednotlivým členským štátom zoskupenia s dôrazom na nové členské štáty - Arménsko a Kirgizsko a potenciálne členské štáty - Tadžikistan a Uzbekistan. Posledná kapitola je venovaná zahraničným vzťahom Eurázijskej ekonomickej únie. V tejto kapitole sú okrem štátov, s ktorými Eurázijská ekonomická únia vytvorila alebo plánuje vytvoriť zóny voľného obchodu, charakterizovaní dvaja najvýznamnejší obchodní partneri EEÚ, a to Európska únia a Čínska ľudová republika.

Kľúčové slová: integrácia, postsovietsky priestor, Eurázijská ekonomická únia, EEÚ, Rusko

ABSTRACT

FARAGÓ, Richard: *Contemporary integration processes in post-Soviet space (Eurasian Economic Union)*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of international relations; Department of International Political Relations. – Supervisor of the master's thesis: Mgr. Tetyana Zubro, PhD. – Bratislava: FMV, 2019, 74 pp.

The main goal of thesis is to examine the importance of the Eurasian Economic Union for the overall development of integration processes in the post-Soviet Space through the analyses of political and economic factors of its functioning. Thesis is divided into six chapters. It contains four tables. First chapter is dedicated to the historical perspective of the integration in the post-Soviet space. Second chapter deals with the political and economic aspects of functioning of the Eurasian Economic Union. Third chapter deals with the objectives, methodology of the thesis and research methods which have been applied in the process of writing the thesis. Institutional framework of the Eurasian Economic Union is examined in the fourth chapter. Fifth chapter deals with the Member States of the Union with emphasis on new Member States - Armenia and Kyrgyzstan, and prospective Member States - Tajikistan and Uzbekistan. Last chapter engages in the international relations of the Eurasian Economic Union. Apart the countries with which the Eurasian Economic Union has created or plans to create free-trade areas, this chapter characterizes two of the most important EAEU trading partners, the European Union and the People's Republic of China.

Key words: integration, post-Soviet space, Eurasian Economic Union, EAEU, Russia

Obsah

Obsah	7
Úvod.....	9
1 Integrácia v postsovietskom priestore	11
1.1 Faktory ovplyvňujúce integráciu.....	11
1.2 Prvá snaha o integráciu - Spoločenstvo nezávislých štátov	14
1.3 Alternatívna integrácia - GUAM	17
1.4 Eurázijská integrácia	19
2 Eurázijská ekonomická únia	22
2.1 Politický aspekt fungovania Eurázijskej economickej únie.....	22
2.2 Ekonomický aspekt fungovania Eurázijskej economickej únie.....	25
2.2.1 Colná únia a colný kódex.....	25
2.2.2 Voľný pohyb osôb a spoločný pracovný trh.....	26
2.2.3 Spoločné trhy - lieky a zdravotnícke potreby, elektrická energia, finančné trhy, zemný plyn, ropa a ropné produkty	27
3 Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania	32
4 Inštitúcie Eurázijskej economickej únie	33
4.1.1 Najvyššia eurázijská ekonomická rada	33
4.1.2 Eurázijská medzivládna rada	34
4.1.3 Eurázijská ekonomická komisia	35
4.1.4 Súd Eurázijskej economickej únie.....	36
4.1.5 Eurázijská rozvojová banka a Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj.....	38
5 Členské štáty Eurázijskej economickej únie	41
5.1 Nové členské štáty Eurázijskej economickej únie	41
5.1.1 Arménsko.....	41
5.1.2 Kirgizsko.....	42

5.2	Potenciálne členské štáty Eurázijskej ekonomickej únie	44
5.2.1	Tadžikistan.....	44
5.2.2	Uzbekistan	45
5.3	Rozdiely medzi členskými štátmi Eurázijskej ekonomickej únie.....	48
6	Zahraničné vzťahy Eurázijskej ekonomickej únie	51
6.1	Zóny voľného obchodu	51
6.1.1	Vietnam.....	51
6.1.2	Irán	53
6.1.3	V štádiu rokovaní - Izrael, Egypt, Singapur a India	55
6.2	Vzťahy s Európskou úniou.....	58
6.3	Vzťahy s Čínou	61
	Záver	63
	Zoznam použitej literatúry	65

Úvod

K téme integrácie v postsovietskom priestore a Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ) som sa prvýkrát priblížil počas absolvovania predmetu Regional Integration in Post-Soviet Space na univerzite v Tartu. Integračné procesy v postsovietskom priestore sú veľmi komplexnou témou s viacerými uhlami pohľadu. Na jednej strane sa môžeme stretnúť s prameňmi západných autorov, ktoré sú voči Eurázijskej ekonomickej únii často kritické a označujú ju za geopolitický projekt Ruskej federácie. Aj z tohto dôvodu je pri štúdiu tejto problematiky komplikované zachovať si dostatočnú objektivitu a neskĺznuť do prehnanej kritiky zámerov vytvorenia Eurázijskej ekonomickej únie. Zdroje od autorov Ruskej federácie obhajujú tento projekt a vyzdvihujú predovšetkým ekonomický aspekt EEÚ, pričom zdôrazňujú jednotlivé ekonomické benefity vyplývajúce z prehĺbenia ekonomickej integrácie. Hlavným cieľom práce je prostredníctvom analýzy jednotlivých politických a ekonomických faktorov fungovania Eurázijskej ekonomickej únie preskúmať jej význam pre celkový vývoj integračných procesov v postsovietskom priestore.

V prvej kapitole sa budem venovať problematike integračných procesov v postsovietskom priestore z historického hľadiska. Priblíženie významných integračných projektov ako Spoločenstvo nezávislých štátov, Eurázijské ekonomické spoločenstvo alebo GUAM bude kľúčové pre pochopenie súčasných tendencií ekonomickej a politickej integrácie v tomto regióne. Okrem toho charakterizujem najdôležitejšie faktory vplývajúce na potrebu postsovietskych štátov integrovať sa, respektíve neintegrovat' sa, v tomto priestore. Posledná podkapitola sa bude zaoberať eurázijskou integráciou, ktorá vyústila až do založenia Eurázijskej ekonomickej únie 1. januára 2015. Tá bude hlavnou témou druhej kapitoly, v ktorej rozoberiem politický a ekonomický aspekt fungovania Eurázijskej ekonomickej únie s dôrazom na postupný vývoj ekonomickej integrácie od colnej únie až ku spoločným trhom v niektorých významných sektoroch. Tretia kapitola obsahuje časť o cieľoch, metodike a metódach skúmania využitých pri písaní záverečnej práce.

V štvrtej kapitole priblížim inštitucionálny rámec Eurázijskej ekonomickej únie a poukážem na kompetencie jednotlivých inštitúcií a ich význam z hľadiska prehĺbenia integrácie. V tejto kapitole budem vychádzať predovšetkým zo Zmluvy o Eurázijskej ekonomickej únii, ktorá je jej najdôležitejším právnym dokumentom. Piata kapitola sa bude venovať jednotlivým členským štátom Eurázijskej ekonomickej únie s dôrazom na

Arménsko a Kirgizsko, ktoré do Eurázijskej ekonomickej únie vstúpili až po jej vzniku. Taktiež priblížim dva štáty, ktoré majú najväčší potenciál stať sa ďalšími členskými štátmi zoskupenia v budúcnosti – Tadžikistan a Uzbekistan. Poukážem na výhody a prípadné nevýhody ich možného členstva v Eurázijskej ekonomickej únii, tak ako aj na realizovateľnosť ich rozhodnutia stať sa členskými štátmi zoskupenia. Posledná podkapitola v tejto kapitole bude venovaná rozdielom medzi jednotlivými členskými štátmi EEÚ. Šiesta kapitola sa bude zaoberať zahraničnými vzťahmi Eurázijskej ekonomickej únie. V tejto kapitole budú okrem štátov, s ktorými Eurázijská ekonomická únia vytvorila alebo plánuje vytvoriť zóny voľného obchodu, charakterizovaní dvaja najvýznamnejší obchodní partneri EEÚ, a to Európska únia a Čínska ľudová republika.

1 Integrácia v postsovietskom priestore

1.1 Faktory ovplyvňujúce integráciu

Súčasnú smerovanú štátov postsovietskeho priestoru, vrátane rozsahu ekonomickej a politickej integrácie v tomto regióne, je do veľkej miery ovplyvnené históriou jednotlivých krajín. Nebolo to až tak dávno čo boli zjednotené pod nátlakom zo strany silného aktéra v medzinárodných vzťahoch či už ním bolo Ruské impérium pred Októbrovou revolúciou alebo jeho nasledovník Sovietsky zväz. To sa dnes odráža pozitívne, ale aj negatívne na vnímaní potreby integrovania sa medzi danými štátmi. Pozitívne pôsobí faktor, akým je napríklad vytvorený spoločný jazykový priestor, pričom v súčasnosti ruština zohráva veľkú úlohu vo väčšine postsovietskych krajín. Inými pozitívnymi faktormi môžu byť ekonomická a infraštruktúrna interdependencia alebo, čo je podľa mňa najdôležitejšie, vnímanie spoločnej identity, ktorá zohráva veľkú úlohu pri posilňovaní integračných tendencií¹.

Na druhej strane, vnímanie predovšetkým ruskej identity môže byť nebezpečné pre všetky nezávislé štáty s minoritnou ruskou populáciou. Koncept takzvaného ruského sveta sa do povedomia verejnosti dostal hlavne po roku 2014, kedy bol predložený prezidentom Ruskej federácie Vladimirom Putinom ako odôvodnenie ruských krokov na Ukrajine a na Kryme². Táto idea teritoriálne zahŕňa okrem Ruskej federácie aj priestor mimo jeho hraníc, na ktorom žije diaspora ruského obyvateľstva a používa ruský jazyk. Z tohto titulu Rusko cíti, že má právo dohliadať na vývoj v takýchto krajinách³. Rusko nemá dostatočné finančné prostriedky na to, aby koncepciou ruského sveta globálne vplývalo na všetkých Rusov, ale na vlastencov v susedných krajinách to stačí. A aj z tohto dôvodu sú separatistické tendencie ruských minoritných populácií v tomto priestore také populárne⁴. Podľa mnohých západných autorov v súčasnosti brzdí prehĺbenie eurázijskej integrácie bezpečnostné riziko pre nezávislé štáty postsovietskeho priestoru vyplývajúce práve z tejto

---

¹ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

² LAURELLE, Marlene. The "Russian World": Russia's Soft Power and Geopolitical Imagination [online]. In: *Center of Global Interests*. 2015, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: <<http://globalinterests.org/wp-content/uploads/2015/05/FINAL-CGI-Russian-World-Marlene-Laruelle.pdf>>

³ SUSLOV, Mikhail. "Russian World": Russia's Policy towards its Diaspora. In: *Russie.Nei.Visions*. Paris: Institut français des relations internationales, 2017, s. 5-29. ISBN 978-2-36567-745-5.

⁴ Príkladom môže byť Južné Osetsko, Abcházsko alebo Podnestersko.

konceptie a z možného zopakovania sa ukrajinského scenára z roku 2014⁵.

Netreba však sklízať k chápaniu tejto problematiky len z pohľadu západnej literatúry, ktorá mnohokrát prirovnáva koncept ruského sveta ku agresívnemu geopolitickému nástroju Ruskej federácie. Podľa ruských autorov je pri koncepte ruského sveta najdôležitejšia ruská kultúra a ruský jazyk, ktoré tvoria účinné nástroje ruskej mäkkej sily⁶. Podľa nich ruský svet nemusí vplývať len na Rusov a ruské menšiny v postsovietskom priestore, ale na všetkých ľuďoch zaujímavých sa o ruskú kultúru a študujúcich ruský jazyk. Na presadenie tohto zhovievavého názoru na ruský svet a celkové spopularizovanie ruskej kultúry a jazyka slúžia predovšetkým ruské centrá, ktorých počet na celom svete je v súčasnosti 103⁷.

Okrem súčasných problémov s interpretáciou ruského sveta existuje aj veľa historických faktorov, ktoré negatívne vplyvajú na potrebu malých postsovietskych štátov integrovať sa. Zjednotenie pod Ruským impériom a Sovietskym zväzom malo pre tieto krajiny za následok potláčanie ich miestnych kultúr, jazykov a identít. Toto potláčanie malo často až deštruktívny charakter, čo pôsobí veľmi negatívne na súčasnú potrebu udržiavania dobrých vzťahov s Ruskou federáciou a obzvlášť na všetky integračné projekty vedené Ruskom⁸. Stačí sa pozrieť na príklad pobaltských krajín, ktoré boli pričlenené ku Sovietskemu zväzu. Od jeho pádu nemajú vzťahy pobaltských štátov s Ruskom príliš pozitívny charakter a svoje ekonomické a politické smerovanie Estónsko, Lotyšsko a Litva úspešne upriamili na západ.

Pre mnohé krajiny regiónu je však výhoda vzájomnej hlavne ekonomickej integrácie zrejmä. Niektoré štáty sú vnútrozemské, čiže sa spoliehajú bezprostredne na svojich susedov v otázke spojenia s okolitým svetom – prípad Kazachstanu alebo Bieloruska⁹. Nerastné suroviny ako zemný plyn, ropa alebo aj voda sú v priestore nerovnomerne rozdelené, z čoho vyplýva, že jedna krajina často exportuje tieto komodity

---

⁵ VIEIRA, Alena. A Tale of Two Unions: Russia-Belarus Integration Experience and its Lessons for the Eurasian Economic Union. In *Journal of Borderlands Studies*. Abingdon: Taylor & Francis, 2017, roč. 32, č. 1, s. 41-53. ISSN 2159-1229.

⁶ ЧЕШАКОВ, Алексей. «Русский мир»-2030: каким он будет [online]. In: *Россия в глобальной политике*. 2018, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: <<https://globalaffairs.ru/number/Russkii-mir-2030-kakim-on-budet-19491>>

⁷ РУССКИЙ МИР. «Мягкая сила» русского языка [online]. In: *ФОНД РУССКИЙ МИР*. 2018, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: <<https://russkiymir.ru/fund/press/192086/>>

⁸ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

⁹ OBYDENKOVA, Anastassia. Comparative regionalism: Eurasian cooperation and European integration. The case for neofunctionalism? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2011, roč. 2, č. 2, s. 87-102. ISSN 1879-3665.

do druhej. Táto vzájomná závislosť pozitívne ovplyvňuje potrebu integrácie, ktorá je pokladaná v mnohých štátoch za nesmierne dôležitú. Blízka kooperácia pomáha prekonať dedičstvo vzájomnej podozrievavosti voči susedským štátom, ktoré v minulosti často vyústilo do etnických alebo medzištátnych konfliktov¹⁰.

---

¹⁰ OBYDENKOVA, Anastassia. Comparative regionalism: Eurasian cooperation and European integration. The case for neofunctionalism? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2011, roč. 2, č. 2, s. 87-102. ISSN 1879-3665.

1.2 Prvá snaha o integráciu - Spoločenstvo nezávislých štátov

Tesne po rozpade Sovietskeho zväzu bolo založené Spoločenstvo nezávislých štátov (SNŠ) ako prvé integračné zoskupenie novovzniknutého postsovietskeho priestoru. Členská základňa SNŠ sa rozrástla veľmi rýchlo a do roku 1994 členstvo potvrdilo 12 bývalých sovietskych republík, všetky okrem pobaltských štátov¹¹. Hlavnými cieľmi tejto regionálnej medzivládnej organizácie bolo udržanie a potenciálne prehĺbenie ekonomických, politických a bezpečnostných väzieb medzi štátmi bývalého Sovietskeho zväzu, ako aj spravovanie kolapsu tohto obrovského celku¹². Mnoho štátov však nemalo veľký záujem vstúpiť do tejto organizácie, pričom bol tento vstup často vynútený Ruskou federáciou. Takéto praktiky boli aplikované napríklad pri vstupe Gruzínska do SNŠ v roku 1993 alebo Moldavska v roku 1994, kedy Rusko pohrozilo Moldavsku odvetnými poľnohospodárskymi clami v prípade ak parlament neschváli členstvo v SNŠ¹³. Moldavsko sa neochotne stalo poslednou krajinou, ktorá sa pridala do Spoločenstva nezávislých štátov. Nátlak však pôsobil veľmi negatívne na vnímanie tejto organizácie hlavne malými a zraniteľnými štátmi, ktoré sa chceli po rozpade Sovietskeho zväzu postupne zbaviť ruského vplyvu.

Na začiatku 90-tych rokov to však nebolo umožnené všetkým postsovietskym štátom predovšetkým kvôli silnej geopolitickej pozícii Ruska. Postupne sa však v regióne začal prejavovať geopolitický pluralizmus a ekonomický a bezpečnostný záujem o vplyv v tomto regióne zo strany Spojených štátov amerických a európskych štruktúr. To spolu s upadajúcou pozíciou Ruska v geopolitickej aréne, ktorá bola spôsobená hlavne ekonomickými problémami a vnútornou politickou nestabilitou, bolo vnímané veľmi pozitívne u štátov, ktoré chceli v otázke nezávislosti nasledovať pobaltské štáty. Už sa nenachádzali len v priestore ruskej sféry vplyvu, keďže rozpad Sovietskeho zväzu a ukončenie studenej vojny znamenali spochybnenie bipolárneho rozloženie sveta otvorili cestu k multipolarizmu a regionalizmu.

Konanie Ruska v rámci Spoločenstva nezávislých štátov bolo mnohokrát v rozpore s jeho hlavnými ideálmi a hodnotami, ktorými boli napríklad rešpektovanie štátnej

---

¹¹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham : Palgrave Macmillan, 2018. s. 2. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹² KUBICEK, Paul. The Commonwealth of Independent States: an example of failed regionalism? In *Review of International Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, roč. 35, č. 1, s. 237-256. ISSN 1469-9044.

¹³ Ibid.

suverenity alebo zrieknutie sa používania nátlakových prostriedkov. Ruská federácia viackrát presvedčila členov SNŠ, že tieto hodnoty nerešpektuje a že najväčšou bezpečnostnou hrozbou pre tieto štáty je práve ona sama. Bolo to viditeľné v prípadoch podpory rôznych separatistických hnutí či už v Podnestersku, ktoré je súčasťou Moldavska alebo Južného Osetska a Abcházska, ktoré sú časťami Gruzínska¹⁴. Podobným príkladom je aj súčasná situácia na Ukrajine či už v prípade anexie Krymu alebo podpory separatistických tendencií v regióne Donbasu. Spoločným znakom týchto troch krajín je, že všetky boli od začiatku skeptické voči SNŠ a ruským záujmom v tejto organizácii. Porušovaním hlavných hodnôt organizácie si Rusko samo podkopalo celý projekt Spoločenstva a organizácia postupom času začala strácať zmysel a formu.

Veľkým problémom Spoločenstva nezávislých štátov ako nástroja integrácie bola od začiatku príliš veľká členská základňa a z nej vyplývajúca heterogénnosť záujmov štátov a ich názorov na funkciu SNŠ¹⁵. A keďže sa v tomto zoskupení rozhodovalo na základe konsenzu, rozdielnosť v názoroch limitovala záväzky prijaté štátmi ohľadom prehlbenia regionálnej integrácie v tomto priestore a celkovo ciele, na ktorých bola táto organizácia postavená¹⁶. V SNŠ sa postupom času vytvorili dve skupiny štátov, ktoré zohľadňovali ich vzťah k integrácii vedenej Ruskou federáciou – medzi podporovateľov organizácie patrili Rusko, Bielorusko, Arménsko, Kazachstan a Kirgizsko, medzi kritikov naopak Gruzínsko, Moldavsko, Ukrajina, Turkmenistan a Azerbajdžan. Toto rozdelenie dnes významne vplýva na štúdium integračných procesov v postsovietskom priestore.

Štáty kritické voči ruským záujmom v regióne videli príležitosť vo vymanení sa spod ruského vplyvu predovšetkým v projekte európskej integrácie. Samozrejme, obmedzenie ruského vplyvu nebolo to jediné čo im mohli a v súčasnosti môžu hospodársky vyspelé štáty v Európskej únii (EÚ) ponúknuť. Podporovatelia integrácie vedenej Ruskou federáciou na druhej strane inklinovali k eurázijským integračným projektom, ktoré vyústili až do založenia Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ). Pre túto skupinu štátov to vyplýva napríklad z ich geografickej blízkosti a naviazanosti ich priemyslu na ten ruský. Príkladom je Kazachstan a jeho export ropy a zemného plynu

---

¹⁴ KUBICEK, Paul. The Commonwealth of Independent States: an example of failed regionalism? In *Review of International Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, roč. 35, č. 1, s. 237-256. ISSN 1469-9044.

¹⁵ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

¹⁶ KUBICEK, Paul. The Commonwealth of Independent States: an example of failed regionalism? In *Review of International Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, roč. 35, č. 1, s. 237-256. ISSN 1469-9044.

ruskou infraštruktúrou, zatiaľ čo sa taký Azerbajdžan dnes sústreďí na vlastný export nerastných surovín predovšetkým do Európy¹⁷. Iným dôvodom na proruské smerovanie integrácie u niektorých štátov je strach autoritatívnych režimov o svoje politické prežitie v prípade implementovania európskych demokratických hodnôt týkajúcich sa transparentných volieb a časovo obmedzeného vládnutia¹⁸. Z tohto dôvodu je pre nich ruské partnerstvo vhodnejšou voľbou.

---

¹⁷ COFFEY, Luke - NIFTI, Efgan. Why the West Needs Azerbaijan [online]. In: *Foreign Policy*. 2018, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: <<https://foreignpolicy.com/2018/05/28/why-the-west-needs-azerbaijan/>>

¹⁸ KUBICEK, Paul. The Commonwealth of Independent States: an example of failed regionalism? In *Review of International Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, roč. 35, č. 1, s. 237-256. ISSN 1469-9044.

1.3 Alternatívna integrácia - GUAM

Prvou organizáciou bez ruského vplyvu v tomto regióne bol GUAM, ktorý bol založený v roku 1997¹⁹. Jeho názov je odvodený od začiatkových písmen štátov, ktoré začali byť kritické voči ruskému vplyvu v regióne a skeptické voči celej agende Spoločenstva nezávislých štátov. Tými štátmi boli Gruzínsko, Ukrajina, Azerbajdžan a Moldavsko. V roku 1999 sa členom organizácie stal Uzbekistan, ktorý z nej však vystúpil v roku 2005 – v čase jeho členstva sa organizácia nazývala GUUAM²⁰. Aby GUAM reflektoval svoje politické a ekonomické ciele, bol neskôr premenovaný na Organizáciu pre demokraciu a ekonomický rozvoj GUAM (ODER-GUAM) v roku 2006²¹. Táto regionálna organizácia presadzovala prehĺbenie integračných procesov s Európskou úniou, pričom jej členovia sa aktívne angažujú aj v programe Východného partnerstva, ktoré je osobitnou východnou dimenziou Európskej susedskej politiky (ESP)²².

Organizácia GUAM mala malý dosah na ekonomickú a bezpečnostnú situáciu v jednotlivých členských štátoch. Jej najväčším prínosom však bolo odzrkadlenie zmeny, ktorá prebiehala v týchto štátoch a tým vlastne naštartovala celý program Východného partnerstva Európskej únie. EÚ zo začiatku podporovala túto regionálnu iniciatívu, no s postupom času sa ukázala neochota Európskej únie riešiť problémy vo svojom susedstve na multilaterálnej úrovni a preferencia bilaterálneho prístupu²³. Dnes sa to odráža hlavne v politike Východného partnerstva, v ktorom sa značne odlišuje pokrok jednotlivých štátov z hľadiska noriem a hodnôt riadenia štátu, demokracie, ľudských práv a pravidiel zákona. Miera implementácie základných hodnôt EÚ je potom odzrkadľovaná v miere finančnej podpory každého zo šiestich štátov Východnej Európy a Južného Kaukazu a v miere integrácie celkovo²⁴.

Integrácia postsovietskych štátov do európskych inštitúcií, neberúc do úvahy

---

¹⁹ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

²⁰ KUBICEK, Paul. The Commonwealth of Independent States: an example of failed regionalism? In *Review of International Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, roč. 35, č. 1, s. 237-256. ISSN 1469-9044.

²¹ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

²² EUROPEAN COUNCIL. Eastern Partnership [online]. In: *Europa.eu*. 2018, [cit. 28.10.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/>>

²³ AVERRE, Derek. Competing Rationalities: Russia, the EU and the 'Shared Neighbourhood'. In: *Europe-Asia Studies*. Glasgow: Routledge, 2009, roč. 61, č. 10, s. 1689-1713. ISSN 1465-3427.

²⁴ Ibid.

úspešne integrované pobaltské krajiny, však v súčasnosti prebieha s istými ťažkosťami. Kritizovaná je predovšetkým nejasnosť v prioritách a konkrétnych krokoch Európskej únie týkajúcich sa jej Európskej susedskej politiky. Tá často naráža na geopolitické záujmy iných aktérov v tomto regióne, predovšetkým Ruska a s otvorením iniciatívy Novej hodvábnej cesty aj Číny. EÚ sa vníma a je aj vnímaná predovšetkým ako normatívna sila, ktorej hlavným záujmom je prekonať zastarané myšlienky militarizmu a nacionalizmu, ktoré zaplavili a spustošili Európu na začiatku 20. storočia²⁵. V tomto zmysle je EÚ so svojim využívaním predovšetkým mäkkejšej sily vnímaná ako nadmieru idealistická a až naivná, keďže jej postmodernizmus pôsobí najmä ako slabá stránka pri konfrontácii s agresívnymi krokmi geopoliticky orientovanej Ruskej federácie²⁶.

Európska integrácia je z tohto dôvodu v postsovietskom priestore z veľkej časti limitovaná, keďže Európska únia nie je vnímaná ako rovnocenný aktér v geopolitickej aréne. A to na druhej strane nelimituje niektoré ruské kroky vo svojej sfére vplyvu, ktoré často podkopávajú snahy Európskej susedskej politiky. Kroky ako anexia Krymu a vojenské pôsobenie na Ukrajine presvedčili mnohých predstaviteľov vo vnútri Európskej únie, že jej angažovanie sa nemôže byť len post-geopolitické a že sa musí začať spoliehať aj na svoju vlastnú hrubú silu. To by mohlo otvoriť priestor pre krajiny ako Ukrajina, Gruzínsko a Moldavsko, ktoré majú po uzavretí Dohôd o pridružení vysoké očakávania ohľadom ďalšej európskej integrácie. Je však otázne do akej miery môže Európska únia tieto očakávania naplniť, keďže v minulosti často dochádzalo k rozdielom medzi tým, čo EÚ ohľadom prehĺbenia integrácie svojim partnerom sľúbila a tým, čo bola schopná prostredníctvom konzistentných politík aj dodržať²⁷.

---

²⁵ BROWNING, Christopher S. Geostrategies, geopolitics and ontological security in the Eastern neighbourhood: The European Union and the 'new Cold War'. In: *Political Geography*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 62, č. 1, s. 106-115. ISSN 0962-6298.

²⁶ Ibid.

²⁷ AVERRE, Derek. Competing Rationalities: Russia, the EU and the 'Shared Neighbourhood'. In: *Europe-Asia Studies*. Glasgow: Routledge, 2009, roč. 61, č. 10, s. 1689-1713. ISSN 1465-3427.

1.4 Eurázijská integrácia

Myšlienky bližšej eurázijskej integrácie boli ideologicky vytvorené prejavom Nursultana Nazarbajeva, prezidenta Kazašskej republiky, 29. marca 1994 na Moskovskej štátnej univerzite²⁸. Za cieľ tohto typu integrácie považoval vytvorenie regionálnej organizácie, ktorá by prehlbovala ekonomické vzťahy medzi krajinami bývalého Sovietskeho zväzu a prostredníctvom ekonomickej interdependencie by vybudovala stabilitu v regióne. Nazarbajev definoval štyri základné princípy, na ktorých by táto nová regionálna organizácia mala podľa neho stáť – ekonomický pragmatizmus, dobrovoľná povaha členstva, spoločné snahy pre udržanie stability v priestore a viacrýchlostná integrácia²⁹. So zreteľom na Eurázijskú ekonomickú úniu, ktorá oficiálne vznikla až 1. januára 2015, môžeme povedať, že sa Nazarbajevove myšlienky podarilo zrealizovať až o 20 rokov neskôr³⁰. Skupina krajín zoskupujúca sa okolo Ruskej federácie za ten čas vytvorila mnoho integračných projektov v postsovietskom priestore s rôznym stupňom integrácie.

Prvým pokusom bolo vytvorenie colnej únie podpísaním Zmluvy o colnej únii v roku 1995 medzi štátmi, z ktorých sa postupom času vytvorí jadro eurázijskej integrácie – Rusko, Bielorusko a Kazachstan³¹. Jej cieľom bolo odstránenie prekážok voľného obchodu, podpora voľného obchodu s tovarmi a zaručenie férovej konkurencie medzi jednotlivými stranami. Zmluvu o colnej únii neskôr podpísali ďalšie dve krajiny, a to Kirgizsko a Tadžikistan. Táto zmluva však nepriniesla želané výsledky až v takej miere, v akej si to krajiny jadra želali. Jej implementovanie bolo neúspešné predovšetkým v odstránení netarifných prekážok obchodu medzi členmi a v nájdení kompromisu pri určení spoločných colných sadzieb pre obchod s tretími krajinami³². Položila však základy pre vznik Eurázijského ekonomického spoločenstva (EurAsEC), regionálnej organizácie, ktorá hrala od roku 2000 do konca roku 2014 kľúčovú úlohu pri prehlbovaní eurázijskej

---

²⁸ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 56. ISBN 978-3-319-92825-5.

²⁹ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

³⁰ KIRKHAM, Ksenia. The formation of the Eurasian Economic Union: How successful is the Russian regional hegemony? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2016, roč. 7, č. 2, s. 111-128. ISSN 1879-3665.

³¹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 3. ISBN 978-3-319-92825-5.

³² MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

integrácie. Okrem piatich členov, ktorí podpísali Zmluvu o vytvorení colnej únie, sa stala členským štátom v tejto organizácii aj Uzbeká republika, ktorej členstvo bolo v roku 2008 pozastavené³³. Arménsko, Moldavsko a Ukrajina dostali status pozorovateľov.

Pod záštitou organizácie EurAsEC bolo prijatých viac ako 100 zmlúv ovplyvňujúcich vzťahy medzi členskými štátmi, pričom za jednu z najodvážnejších dohôd sa považuje koncept o vytvorení jednotného trhu (Single Economic Space - SES) v roku 2003³⁴. Nezahrňoval všetkých členov Eurázijského ekonomického spoločenstva, jej tvorcami boli Rusko, Bielorusko, Kazachstan a aj Ukrajina, ktorá v tom čase presadzovala politiku dobrých vzťahov s Ruskou federáciou. Vytvorenie jednotného trhu malo kopírovať jeden z fundamentálnych bodov eurázijskej integrácie navrhnutých ešte v roku 1994, a to myšlienku viacrýchlostnej integrácie. Členské štáty mali v pláne prehĺbiť ekonomickú integráciu až na stupeň štyroch slobôd – sloboda pohybu tovarov, služieb, osôb a kapitálu, pričom očakávali, že sa ďalší členovia organizácie EurAsEC v budúcnosti pripoja³⁵. To malo nastať v čase, keď by boli zrejmé všetky výhody, ktoré tento stupeň integrácie priniesol. Kazachstan navrhol, aby sa na spoločnom trhu začalo budovať od integračného stupňa colnej únie, čo však Ukrajina odmietla a požadovala najprv vybudovanie zóny voľného obchodu. Ani jeden z týchto plánov sa však nenaplnil, čo bolo spôsobené Oranžovou revolúciou na Ukrajine v roku 2004³⁶.

Integračné neúspechy a nové európske smerovanie Ukrajiny pôsobili frustrujúco na ďalšie integračné tendencie jadra eurázijského integračného projektu, a tak sa tieto snahy odmlčali až do roku 2007. Vtedy bola podpísaná Dohoda o vytvorení colnej únie medzi Ruskom, Bieloruskom a Kazachstanom s implementačnou dobou dva roky. Bola to už druhá naplánovaná colná únia medzi trojicou štátov, a tak snaha o opätovné založenie colnej únie zanechala mnoho odborníkov skeptických³⁷. K naplneniu tejto dohody však došlo a 19. decembra 2009 sa hlavy štátov Dmitry Medvedev, Alexander Lukašenko a Nursultan Nazarbajev stretli, aby podpísali Spoločné stanovisko o vytvorení colnej

---

³³ UZDAILY. EurAsEC suspends Uzbekistan's membership [online]. In: *UzDaily*. 2008, [cit. 31.10.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.uzdaily.uz/en/post/4393>>

³⁴ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

³⁵ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980..

³⁶ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 3. ISBN 978-3-319-92825-5.

³⁷ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

únie³⁸. Následne bol v roku 2010 vytvorený Spoločný colný sadzobník, ktorého vznik a rýchlosť vzniku boli do veľkej miery ovplyvnené ekonomickou situáciou vo svete po vypuknutí globálnej finančnej krízy v roku 2008³⁹.

V roku 2011 bola medzi Ruskom, Bieloruskom a Kazachstanom vytvorená funkčná colná únia s fungujúcimi colnými subjektami na hraniciach, ktoré implementujú pravidlá a colné sadzby plynúce zo Spoločného colného sadzobníka. Ten do veľkej miery ovplyvnil obchodnú politiku členských štátov, táto miera však bola rozdielna u jednotlivých členských štátoch. Ruská federácia si ponechala až 82% svojich pôvodných colných sadzieb, zatiaľ čo Kazašská republika len 45%⁴⁰. 1. januára 2012 bola colná únia doplnená ďalšími sedemnástimi dohodami tvoriacimi právny rámec pre vznik integračného zoskupenia na vyššom stupni - jednotného trhu⁴¹. Tieto dohody zahŕňali témy ako ekonomická konvergencia medzi členskými štátmi, koordinácia makroekonomických politík alebo migrácia pracovnej sily. 29. mája 2014 podpísali členské štáty colnej únie Zmluvu o vytvorení Eurázijskej ekonomickej únie, ktorá vstúpila do platnosti 1. januára 2015⁴². V súčasnosti EEÚ predstavuje najvyššiu dosiahnutú formu integrácie vytvorenú v postsovietskom priestore⁴³.

---

³⁸ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

³⁹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 6. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

⁴² VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 8. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁴³ MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.

2 Eurázijská ekonomická únia

2.1 Politický aspekt fungovania Eurázijskej ekonomickej únie

Za hlavného iniciátora vzniku Eurázijskej ekonomickej únie sa považuje ruský prezident Vladimir Putin, ktorý už v roku 2005 pred Štátnou dumou prirovnal rozpad Sovietskeho zväzu k najväčšej geopolitickej katastrofe storočia⁴⁴. Za to si vyslúžil kritiku od mnohých odborníkov a autorov, ktorí veria, že skutočným cieľom podpory ekonomickej integrácie v regióne je ruský geopolitický zámer obnoviť Sovietsky zväz⁴⁵. To by malo nastať s podporou spill-over efektu teórie neofunkcionalizmu, kedy prehĺbenie ekonomickej integrácie vedie až k integrácii na vyšších úrovniach - politickej, bezpečnostnej a kultúrnej. Neofunkcionalizmus ako liberálna teória integrácie dlho prevládal v historickom vývoji dnešnej Európskej únie, čiže v tomto poňatí vidíme istú paralelu medzi európskym a eurázijským projektom integrácie.

Prístup liberálnych teórií medzinárodných vzťahov pri skúmaní Eurázijskej ekonomickej únie zastávajú predovšetkým niektorí západní autori, ktorí tvrdia, že eurázijský regionalizmus slúži predovšetkým ako ochrana pred negatívnymi vplyvmi globalizácie prostredníctvom inštitucionalizovania vzťahov⁴⁶. Ruská federácia v tomto ponímaní pôsobí ako líder, ktorý dokáže prilákať susedné štáty do bližšej kooperácie, pričom nevyužíva vojenskú ani ekonomickú dominanciu. Naopak, autori využívajúci realistický prístup vnímajú EEÚ až ako neoimperálny projekt, ktorý má slúžiť Kremľu ako odpoveď na iniciatívu Východného partnerstva Európskej únie⁴⁷. Tento prístup ďalej prezentuje myšlienku, že sa Rusko nikdy neprestalo snažiť o dosiahnutie statusu veľmoci a niektorí jeho autori vo svojich publikáciách tvrdia, že Rusko trpí kolektívnym komplexom menejcennosti, ktorý je v súčasnosti vyvolávaný predovšetkým vylúčením Ruska z medzinárodného rozhodovania – ako aj z G8 po anexii Krymu⁴⁸. Realistický a

---

⁴⁴ MOSTAFA, Golam – MAHMOOD, Monowar. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 9, č. 2, s. 163-172. ISSN 1879-3665.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ KIRKHAM, Ksenia. The formation of the Eurasian Economic Union: How successful is the Russian regional hegemony? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2016, roč. 7, č. 2, s. 111-128. ISSN 1879-3665.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ BATCHELOR, Tom. Russia announces plan to permanently leave G8 group of industrialised nations after suspension for Crimea annexation [online]. In: *Independent*. 2017, [cit. 5.11.2018]. Dostupné na internete: <<https://www.independent.co.uk/news/world/politics/russia-g8-kremlin-crimea-ukraine-vladimir-putin-g7-g20-a7525836.html>>

neorealistický prístup podľa Kirkhamovej lepšie vysvetľujú určitú nekonzistentnosť ruskej zahraničnej politiky, ktorá od začiatku Putinovho druhého volebného obdobia obsahuje viac konfrontačných prvkov⁴⁹. Počas prvého sa Ruská federácia usilovala o väčšiu spoluprácu so Západom.

Vladimir Putin v roku 2011 vypracoval svoju víziu o Eurázijskej únii v ruských novinách *Izvestiya*, kedy prirovnal tento projekt k medzníku pre všetky postsovietske krajiny⁵⁰. Podľa jeho názoru to má byť silná únia vytvorená na báze supranacionalizmu, ktorá by bola schopná stať sa jedným z pólov moderného sveta a dokázala by byť efektívnym spojmom medzi Európou a dynamickým ázijsko-pacifickým regiónom. Jeho ďalším nápadom bolo vytvorenie harmonického ekonomického spoločenstva, ktoré by siahalo z Lisabonu do Vladivostoku – vo forme zóny voľného obchodu alebo aj zložitejšieho stupňa ekonomickej integrácie⁵¹. Otázkou však zostáva do akej miery sú tieto plány reálne uskutočniteľné v dnešnej situácii počas sankcií Európskej únie a odvetných sankcií zo strany Ruska. Avšak myšlienka efektívneho supranacionalizmu, ktorá bola určite ovplyvnená európskym projektom integrácie a jeho inštitucionálnym dizajnom, je v tomto zmysle jedinečná, pretože žiadny z tých mnohých integračných pokusov v postsovietskom priestore predtým ideu nadnárodnej integrácie nepresadzoval⁵².

Hlavní predstavitelia Bieloruska a Kazachstanu, krajín ktoré už boli členmi colnej únie, uvítali ruskú iniciatívu pre vytvorenie Eurázijskej ekonomickej únie, ale každý mal odlišnú predstavu o tom, ako by mala vyzeráť. Kazachstan presadzoval princípy ekonomického pragmatizmu, dobrovoľného členstva, vzájomného rešpektu, rovnosti a suverenity. Aj v súčasnosti je kvôli snahám Kazachstanu EEÚ čisto nepolitickým subjektom bez politických inštitúcií, akým je napríklad parlament, bez politických cieľov, ktorým môže byť napríklad spoločné občianstvo alebo politická integrácia a bez odkazu na ideológiu⁵³. Nazarbajevovi sa okrem iného zapáčila aj pasáž o moste medzi Európou a východnou a juhovýchodnou Áziou, ktorej trhy, nie príliš bohaté na nerastné suroviny, sú

---

⁴⁹ KIRKHAM, Ksenia. The formation of the Eurasian Economic Union: How successful is the Russian regional hegemony? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2016, roč. 7, č. 2, s. 111-128. ISSN 1879-3665.

⁵⁰ MOSTAFA, Golam – MAHMOOD, Monowar. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 9, č. 2, s. 163-172. ISSN 1879-3665.

⁵¹ Ibid.

⁵² KIRKHAM, Ksenia. The formation of the Eurasian Economic Union: How successful is the Russian regional hegemony? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2016, roč. 7, č. 2, s. 111-128. ISSN 1879-3665.

⁵³ LIBMAN, Alexander. Eurasian Economic Union: Between perception and reality [online]. In: *New Eastern Europe*. 2018, [cit. 6.11.2018]. Dostupné na internete: <<http://neweasterneurope.eu/2018/01/09/8767/>>

veľmi lukratívne pre kazašský ťažobný priemysel. Pretlačenie myšlienky hlbšej integrácie bolo v Kazachstane relatívne jednoduché, keďže si krajina prechádza posledných 15 rokov fázou výrazného ekonomického rastu s občasnými výkyvmi. Prezident Nazarbajev, ktorý svojím prejavom položil piliere eurázijskej integrácie, zostáva vo svojej krajine veľmi populárny, tak ako aj celý integračný projekt⁵⁴.

Bielorusko tiež presadzovalo myšlienku rovnosti členských štátov a vzájomného prospechu plynúceho z prehĺbenia integrácie⁵⁵. Pre Lukašenka však neboli podstatnými nové trhy na východe, ale skôr ekonomické benefity vyplývajúce z prehĺbenia integrácie s Ruskou federáciou. Tými môžu byť napríklad garantované dovozy zlacneného zemného plynu a ropy alebo rôzne zvýhodnené úvery⁵⁶. Súčasná situácia v Bielorusku však nie je až v takej miere naklonená eurázijskej integrácii ako bola pred pár rokmi. Lukašenko čoraz viac využíva výhodnú geografickú polohu medzi Európskou úniou a Ruskom ako negociačný prostriedok pre dosiahnutie výhodných dohôd z jednej a druhej strany. A „posledný diktátor Európy“, ako Lukašenka zvyknú nazývať západné médiá, čoraz viac otvára svoju krajinu zahraničným investíciám predovšetkým z EÚ⁵⁷. Toto je spôsobené hlavne už mnohokrát spomínanou ruskou anexiou Krymu a vojnou na Ukrajine, pričom Bielorusko udržiava dobré vzťahy s Ukrajinou a anexiu polostrova neuznáva. Je síce závislé na Rusku, keďže ropné subvencie predstavujú až 4% HDP Bieloruska, ale pocit zraniteľnosti a nebezpečenstva zo strany svojho veľkého suseda nepodporuje ich vzťahy na bilaterálnej úrovni⁵⁸.

---

⁵⁴ MOSTAFA, Golam – MAHMOOD, Monowar. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 9, č. 2, s. 163-172. ISSN 1879-3665.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ THE ECONOMIST. Belarus's leader upsets Vladimir Putin by cosyng up to the West [online]. In: *The Economist*. 2019, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.economist.com/europe/2019/01/12/belarus-leader-upsets-vladimir-putin-by-cosying-up-to-the-west>>

⁵⁸ Ibid.

2.2 Ekonomický aspekt fungovania Eurázijskej ekonomickej únie

2.2.1 Colná únia a colný kódex

V súčasnosti sa eurázijský integračný projekt nachádza predovšetkým vo fáze limitovanej colnej únie. Tej sa podarilo dosiahnuť tri hlavné ciele – harmonizovanie externých colných sadzieb, odstránenie interných colných hraníc a prenesenie rozhodovacej právomoci ohľadom colnej politiky z jednotlivých členských štátov na orgány únie⁵⁹. Vytvorenie limitovanej colnej únie sa z celosvetového hľadiska pokladá za veľký úspech, keďže neexistuje veľa integračných zoskupení, ktorým by sa to podarilo. Tento úspech je však do veľkej miery zatienený európskym projektom integrácie. Limitovanou colnou úniou sa nazýva po vstupe Kazachstanu do WTO v roku 2015, od kedy došlo k značnému zníženiu úrovne harmonizácie colných sadzieb v rámci integračného zoskupenia. Tá po vzniku colnej únie medzi Ruskom, Bieloruskom a Kazachstanom dosahovala až 90%, dnes kvôli masívnej liberalizácii zahraničného obchodu Kazachstanu dosahuje len okolo 60%⁶⁰. Len pre porovnanie môžem uviesť, že na konci roku 2016 malo Arménsko 75 colných výnimiek, Kirgizsko 169 a Kazachstan až 1914⁶¹. Podobná situácia nastala aj po vstupe Ruskej federácie do WTO v roku 2012, kedy nastalo niekoľko kôl znižovania spoločných colných sadzieb. Skoro všetky záväzky Ruska vyplývajúce z členstva vo WTO sú už dnes prakticky implementované⁶². Všetky clá sú zhromaždené spoločne v rámci Eurázijskej ekonomickej únie a na základe národných rozpočtov a schváleného pomeru rozdelenia sú neskôr rozdelené medzi jednotlivé členské štáty – Rusko dostane 85,265%, Kazachstan 7,055%, Bielorusko 4,56%, Kirgizsko 1,9% a Arménsko 1,22%⁶³.

Členským štátom sa iba nedávno podarilo nahradiť zastaranú colnú legislatívu, kedy bol 16. novembra 2016 na zasadnutí Eurázijskej medzivládnej rady prijatý nový

---

⁵⁹ LIBMAN, Alexander. Eurasian Economic Union: Between perception and reality [online]. In: *New Eastern Europe*. 2018, [cit. 1.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://neweasterneurope.eu/2018/01/09/8767/>>

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 68. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁶² Ibid.

⁶³ BELARUS. Lukashenko discusses customs revenues, distribution of import duties in EAEU [online]. In: *Belarus.by*. 2019, [cit. 1.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.belarus.by/en/government/events/lukashenko-discusses-customs-revenues-distribution-of-import-duties-in-eaeu_i_91999.html/>

colný kódex Eurázijskej ekonomickej únie⁶⁴. Bol to komplikovaný proces a členské štáty museli prediskutovať okolo 1500 zmien ku počiatočnému návrhu. Najvyššia eurázijská ekonomická rada prijala Zmluvu o colnom kódexe 26. decembra 2016, ale bieloruská strana sa odmietla zúčastniť na tomto stretnutí Najvyššej rady. Preto musela 28. decembra 2016 prijať prezidentský dekrét o tom, že plánujú dodržiavať colnú legislatívu EEÚ a následne 12. apríla 2017 podpísali Zmluvu o colnom kódexe. Tá nadobudla účinnosť 1. januára 2018⁶⁵. Nová colná legislatíva mala za následok zrýchlenie a zjednodušenie colných postupov, kedy uvádza do praxe elektronické preclenie, automatické prepustenie tovarov a možnosť precliť bez poskytnutia podporných dokumentov⁶⁶. Okrem toho kodifikovala mnoho regulačných aktov do jednotnej formy, ktoré boli predtým často v rozpore medzi sebou. Colný kódex v budúcnosti predpokladá presun ďalších colných právomocí na supranacionálnu úroveň, čo by malo byť spôsobené zvýšením počtu colných administratívnych problémov, ktoré by riešila Eurázijská ekonomická komisia⁶⁷.

Prijatie colného kódexu je veľký krok dopredu v rámci Eurázijskej ekonomickej únie. Jeho prijatie však bolo do veľkej miery spolitizované a ukázalo určité problémy vo vzťahoch medzi členskými štátmi EEÚ. Zmluva o colnom kódexe bola prijatá len po mnohých kompromisoch zo strán všetkých členských štátov a mnohé pokrokové položky boli z tohto dôvodu vynechané. Takým bolo napríklad odstránenie princípu bydliska, kedy by deklarant mohol precliť tovar v hociktorom štáte Eurázijskej ekonomickej únie⁶⁸. V súčasnosti zostáva stále významná časť colných regulačných orgánov na vnútroštátnej úrovni.

2.2.2 *Voľný pohyb osôb a spoločný pracovný trh*

Ďalší z úspechov zaznamenala Eurázijská ekonomická únia v oblasti odstránenia vnútorných obmedzení pre voľný pohyb osôb. Ten sa dotkol predovšetkým nových členov zoskupenia – Arménska a Kirgizska, pre ktorých je otázka pracovnej migrácie do Ruska kľúčová. Podľa štatistík Ministerstva vnútorných záležitostí Ruskej federácie žilo v roku

---

⁶⁴ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 68. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁶⁵ C. d., s. 69.

⁶⁶ EXPORT.BY. EEU Customs Code enters into force Jan 1, 2018 [online]. In: *Export.by*. 2018, [cit. 3.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://export.by/en/news/tamozhenniy-kodeks-eaes-vstupil-v-silu-1-yanvary-2018-g>>

⁶⁷ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 70. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁶⁸ Ibid.

2016 na území Ruska 826 600 občanov Kirgizska, 631 700 občanov Arménska, 545 600 občanov Kazachstanu a 345 800 občanov Bieloruska, ktorí boli registrovaní ako imigranti⁶⁹. Tieto čísla sú neoficiálne omnoho vyššie. Keď si však zoberieme do úvahy veľkosti populácií troch zakladajúcich a najväčších štátov Eurázijskej ekonomickej únie, tak pre nich migrácia nehrá až takú dôležitú úlohu ako iné aspekty integrácie⁷⁰. Pre Arménsko a Kirgizsko sú významné hlavne príjmy vo forme remitencií, ktorým sa budem bližšie venovať v kapitole o rozšírení Eurázijskej ekonomickej únie. Otázka migrácie pracovnej sily v regióne je dôležitá aj pre ďalšie krajiny, ktoré však nie sú členmi eurázijského integračného zoskupenia, a to predovšetkým pre Tadžikistan, ale z časti aj Uzbekistan. Pracovníci týchto štátov však nie sú zahrnutí v právnej úprave voľného pohybu osôb v EEÚ⁷¹.

Pracovná migrácia so sebou prináša podľa ekonomickej teórie mnoho výhod, ale aj nevýhod. Výhodou je napríklad fakt, že po návrate do domovskej krajiny pracovník prináša so sebou mnoho nadobudnutých zručností, poznatkov a taktiež pracovných kontaktov, ktoré môžu pôsobiť ako dodatočné zdroje ekonomického rastu pre krajinu. Hlavným negatívom je predovšetkým odliv kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá by sama o sebe mohla pôsobiť ako zdroj ekonomického rastu v domovskej krajine. Nálada je však v Eurázijskej ekonomickej únie ohľadom voľného pohybu osôb zatiaľ pozitívna. V roku 2016 uviedlo v prieskume 70 až 87% obyvateľov, v závislosti od krajiny, že podporujú slobodu pohybu, vzdelania, práce a bývania v rámci EEÚ⁷². Netreba zabudnúť, že vytvorenie spoločného pracovného trhu je veľkým úspechom, keďže existujú len dva na celom svete – v Európskej únii a Eurázijskej ekonomickej únii.

2.2.3 Spoločné trhy - lieky a zdravotnícke potreby, elektrická energia, finančné trhy, zemný plyn, ropa a ropné produkty

Zmluva o Eurázijskej ekonomickej únii si dala za cieľ postupnú integráciu a vytvorenie jednotných trhov v mnohých oblastiach, a to v sektore liekov a zdravotníckych potrieb, elektrickej energie, finančných trhov, zemného plynu a ropy

---

⁶⁹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 88. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁷⁰ LIBMAN, Alexander. Eurasian Economic Union: Between perception and reality [online]. In: *New Eastern Europe*. 2018, [cit. 4.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://neweasterneurope.eu/2018/01/09/8767/>>

⁷¹ Ibid.

⁷² VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 93. ISBN 978-3-319-92825-5.

a ropných produktov. Všetky sektory majú v Zmluve uvedený termín, kedy by mali byť dokončené. V prípade jednotného trhu s liekmi a zdravotníckymi potrebami (článok 100) to bol 1. január 2016, pre elektrickú energiu (článok 104) to bude 1. júl 2019, pre finančný trh (článok 103), trh so zemným plynom (článok 104) a trhom s ropou a ropnými produktami (článok 104) je to 1. január 2025⁷³.

Na trhu s liekmi a zdravotníckymi potrebami sa EEÚ podarilo dosiahnuť pokrok, ale to je v rámci spomenutých sektorov skôr výnimkou ako pravidlom. 1. január 2016 ako konečný termín uvedený v článku 100 Zmluvy o Eurázijskej ekonomickej únii bol každopádne až príliš nadnesený. Až 16. novembra 2016 na zasadnutí Medzivládnej eurázijskej rady členovia Rady komisie podpísali jednotný dokument potrebný pre spustenie celého projektu spoločného trhu v tomto sektore⁷⁴. Proces sa skomplikoval hlavne kvôli problémom s unifikáciou pravidiel pre jednotlivých výrobcov liekov a problémom s certifikátmi. Pre pokračovanie integrácie v tomto sektore muselo byť prijatých mnoho kompromisov, ktoré vyžadovali odstránenie niektorých hlavných ustanovení v právnej úprave tohto trhu. To spôsobilo spomalenie celého procesu a až do 31. decembra 2020 majú výrobcovia liekov právo rozhodnúť sa, ktorým právnym poriadkom sa budú riadiť pri registrovaní liekov – vnútroštátnym alebo jednotným úniovým⁷⁵. Po tomto termíne sa bude vnútroštátny právny poriadok vzťahovať len na reguláciu cien, licencovanie obchodných spoločností zaoberajúcimi sa maloobchodným predajom liekov a na ich reklamu a propagáciu. Lieky zaregistrované podľa vnútroštátnych právnych predpisov pred 31. decembrom 2020, budú musieť byť zaregistrované podľa úniových predpisov do 31. decembra 2025⁷⁶.

V súčasnosti ešte nemôžeme povedať či je dokončenie spoločného trhu s elektrickou energiou v rámci Eurázijskej ekonomickej únie v júli 2019 uskutočniteľné alebo nie. Jeho vznik by každopádne nemal znamenať koniec integračných procesov v energetickom sektore, pričom mnoho odborníkov predpokladá vznik spoločného trhu s energiou v budúcnosti⁷⁷. Hlavnými dokumentmi, na ktorých je postavený vznik celého

---

⁷³ TREATY ON THE EURASIAN ECONOMIC UNION [online]. 2015, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/kaz_e/WTACCKAZ85_LEG_1.pdf>

⁷⁴ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 78. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ PASTUKHOVA, Maria - WESTPHAL, Kirsten. A Common Energy Market in the Eurasian Economic Union [online]. In: *German Institute for International and Security Affairs*. 2016, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.swp-berlin.org/en/publication/a-common-energy-market-in-the-urasian-economic-union/>>

spoločného trhu s elektrickou energiou sú Zmluva o EEÚ, Právny rámec na vybudovanie spoločného trhu s elektrickou energiou EEÚ a Program na vytvorenie spoločného trhu s elektrickou energiou EEÚ, ktorý bol schválený 10. októbra 2016⁷⁸. Posledný menovaný je z tohto pohľadu najdôležitejší a bol prijatý Radou Eurázijskej ekonomickej komisie 30. novembra 2016⁷⁹. Elektrická energia nie je až taká citlivá téma ako zemný plyn alebo ropa, a tak rokovania o vzniku spoločného trhu s elektrinou prebiehali pomerne úspešne. Pozitívnym faktorom je aj vybudovaná prepojená elektrická sieť z čias Sovietskeho zväzu, ktorá je síce zastaraná, ale úspešne spája ekonomiky jednotlivých členských štátov. Od vzniku Eurázijskej ekonomickej únie v roku 2015 sa cezhraničné obchodovanie s elektrickou energiou v rámci zoskupenia zvýšilo o 24% na 7,61 terawatthodín⁸⁰. Vytvorenie spoločného trhu s elektrickou energiou pozitívne ovplyvní stabilitu dodávok elektriny do tovární ako aj domácností, pričom vyššia konkurencia celkovo zníži cenu za elektrickú energiu. V súčasnosti najväčším problémom sektora elektrickej energie v EEÚ je už spomenutá zastaraná infraštruktúra a nadmerná kapacita elektrární. Celkový výkon všetkých elektrární v rámci Eurázijskej ekonomickej únie predstavuje okolo 282 gigawattov, čo je ďaleko viac ako členské štáty dokážu sami spotrebovať⁸¹.

Integrácia v oblasti finančných trhov je komplikovanejšia a zdĺhavejšia ako tá v sektore elektrickej energie. O to väčšie ekonomické benefity by mohla priniesť v čase jej realizácie a vytvorenia spoločného finančného trhu, ktorý sa odhaduje až na rok 2025⁸². Posledné rokovania ohľadom finančného sektora Eurázijskej ekonomickej únie prebehli počas Medzinárodného finančného kongresu v Petrohrade 6. až 8. júna 2018⁸³. Na nich Timur Zhaksylykov, predseda Výboru Eurázijskej ekonomickej komisie pre ekonómiu a finančnú politiku, uviedol, že už existuje spoločná príprava konceptu o vytvorení spoločného finančného trhu medzi Eurázijskou ekonomickou komisiou a jednotlivými

---

⁷⁸ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 78. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁷⁹ PASTUKHOVA, Maria - WESTPHAL, Kirsten. Eurasian Economic Union Integrated Energy Markets – EU Stands Aside [online]. In: *German Institute for International and Security Affairs*. 2018, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.swp-berlin.org/en/publication/eurasian-economic-union-integrates-energy-markets-eu-stands-aside/>>

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

⁸² EEC. Effects from Financial Markets Integration by 2025 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 6.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/13-06-2018-2.aspx>>

⁸³ ROSCONGRESS. International Financial Congress 2018 [online]. In: *Roscongress*. 2018, [cit. 6.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://roscongress.org/en/events/mezhdunarodnyy-finansovyy-kongress-2018/>>

členskými štátmi⁸⁴. Základom je postupná harmonizácia právnych predpisov členských štátov ohľadom finančných trhov a následné vytvorenie supranacionálneho orgánu, ktorý bude regulovať finančný sektor od roku 2025⁸⁵. Jeho sídlom má byť podľa článku 103 Zmluvy o EEÚ kazašské mesto Almaty. Spoločný finančný trh by mal zlepšiť fungovanie finančných inštitúcií v Eurázijskej ekonomickej únii, zefektívniť monetárne politiky členských štátov a taktiež zlepšiť ich ekonomický rast. Z hľadiska pokračovania integrácie vo finančnom sektore bolo dôležité Zhaksylykovo vyjadrenie, že na súčasnej integračnej úrovni EEÚ neexistujú ekonomické alebo politické dôvody pre vznik spoločnej meny a spoločnej centrálnej banky⁸⁶. V budúcnosti by sa to však mohlo zmeniť.

Z hľadiska celkových príjmov do štátnych rozpočtov členských štátov Eurázijskej ekonomickej únie sú príjmy plynúce z exportov zemného plynu a ropy veľmi dôležité. Vznik spoločných trhov v týchto strategických sektoroch je preto obzvlášť citlivou témou pre Rusko, Bielorusko a Kazachstan, ktoré majú svoje priemysly prepojené s danými komoditami. Pre vznik spoločných trhov pre ropu a zemný plyn boli vytvorené dva rozdielne programy – jeden na ropu a ropné produkty a druhý na zemný plyn⁸⁷. Program pre vznik spoločného ropného trhu bol schválený Eurázijskou ekonomickou komisiou 12. septembra 2017⁸⁸. Medzi hlavné body tohto programu patrí odstránenie štátnej regulácie cien ropy, garantovanie nediskriminačného prístupu k ropovodom únie a čo je najdôležitejšie, určenie cieľ a mechanizmov na tranzit ropy do tretích krajín⁸⁹. Program pre vznik spoločného trhu so zemným plynom bol schválený komisiou 24. apríla 2017⁹⁰. Ten na rozdiel od spoločného trhu s ropou pokrýva ťažbu, transport, skladovanie a obchod so zemným plynom len v rámci EEÚ, nevzťahuje sa na dané úkony s tretími krajinami. Aj keď bol program pre zemný plyn schválený skôr ako ten pre ropu, pokrok bol do značnej miery pozastavený sporom medzi Ruskom a Bieloruskom ohľadom výšky cien zemného

---

⁸⁴ EEC. Effects from Financial Markets Integration by 2025 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 6.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/13-06-2018-2.aspx>>

⁸⁵ TREATY ON THE EURASIAN ECONOMIC UNION [online]. 2015, [cit. 6.2.2018]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/kaz_e/WTACCKAZ85_LEG_1.pdf>

⁸⁶ EEC. Effects from Financial Markets Integration by 2025 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 6.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/13-06-2018-2.aspx>>

⁸⁷ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 80. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁸⁸ PASTUKHOVA, Maria - WESTPHAL, Kirsten. Eurasian Economic Union Integrated Energy Markets – EU Stands Aside [online]. In: *German Institute for International and Security Affairs*. 2018, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.swp-berlin.org/en/publication/eurasian-economic-union-integrates-energy-markets-eu-stands-aside/>>

⁸⁹ Ibid

⁹⁰ Ibid.

plynu⁹¹. Vo všeobecnosti proces regulácie trhu so zemným plynom a ropou zahŕňa protimonopolnú, colnú, daňovú, technickú a iné druhy regulácií⁹². Je to veľmi komplikovaný proces vyžadujúci si roky negociácií.

Mnoho autorov však kritizuje prílišnú ambicióznosť termínov na dokončenie jednotlivých spoločných trhov a Zmluvy o Eurázijskej ekonomickej únii celkovo. V čase písania tejto diplomovej práce mal byť dokončený len jednotný trh s liekmi a zdravotníckymi potrebami a aj jeho realizácia sa posunula o niekoľko rokov. Najst' konsenzus v názoroch jednotlivých členských štátoch je vždy zložitý proces. A aj v prípade, že je tento konsenzus dosiahnutý, vzniknutý právny rámec je z dôvodu mnohých kompromisov medzi členskými štátmi príliš slabý na to, aby priniesol reálne výsledky⁹³. Bude určite zaujímavé sledovať stanoviská krajín a ich negociácie pri skutočne citlivých témach akými sú napríklad ropa alebo zemný plyn. A taktiež ústupky zo strany Ruskej federácie v strategických otázkach, ktoré mali do súčasnosti skôr nepatrný charakter.

---

⁹¹ PREIHERMAN, Yauheni. Belarus and Russia Resolve Their Pending Energy Issues, for Now [online]. In: *The Jamestown Foundation*. 2018, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://jamestown.org/program/belarus-and-russia-resolve-their-pending-energy-issues-for-now/>>

⁹² VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 82. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁹³ LIBMAN, Alexander. Eurasian Economic Union: Between perception and reality [online]. In: *New Eastern Europe*. 2018, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://neweasterneurope.eu/2018/01/09/8767/>>

3 Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom práce je prostredníctvom analýzy jednotlivých politických a ekonomických faktorov fungovania Eurázijskej ekonomickej únie preskúmať jej význam pre celkový vývoj integračných procesov v postsovietskom priestore. Pred analýzou jednotlivých faktorov je dôležité naštudovať si dostatočný počet zdrojov ku problematike integrácie v tomto regióne, ktorá je sama o sebe veľmi komplikovaná. V tomto priestore sa stretávajú a prelínajú záujmy mnohých aktérov v medzinárodných vzťahoch, či už Ruskej federácie, Európskej únie, Čínskej ľudovej republiky alebo Spojených štátov amerických. Tomu nasvedčuje aj dostupná literatúra o integračných procesoch a samotnej Eurázijskej ekonomickej únii. Vedecké publikácie môžu kopírovať pohľad hospodársky vyspelých štátov a poukazovať na geopolitický zámer vytvorenia zoskupenia, alebo sa zamerať na ekonomickú stránku Eurázijskej ekonomickej únie, čo uprednostňujú predovšetkým ruskí autori. Dôležitá je ich komparácia a abstrakcia podstatných faktov, ktoré nám umožnia objektívne sa dopracovať ku hlavnému cieľu práce. Ďalšou metódou skúmania, ktorú som využil pri písaní práce je indukcia. Prostredníctvom indukcie som stanovil všeobecné tézy o vývoji bilaterálnych zahraničných vzťahov Eurázijskej ekonomickej únie na základe preskúmania bilaterálnych vzťahov s vybranými tretími krajinami.

Pri písaní kapitol o historickom vývoji integračných procesov v postsovietskom priestore som využíval predovšetkým články v tlačенých a elektronických časopisoch a monografiách. Tých je pomerne veľa, pretože problematike Spoločenstva nezávislých štátov alebo Eurázijského ekonomického spoločenstva sa venuje veľké množstvo autorov. Hľadanie vhodných prameňov pre štúdium jednotlivých aspektov fungovania Eurázijskej ekonomickej únie bolo zložitejšie, keďže táto organizácia vznikla len 1. januára 2015. Pri hľadaní čo najaktuálnejších informácií o postupe ekonomickej integrácie a o vývoji zahraničných vzťahov Eurázijskej ekonomickej únie som často využíval elektronické zdroje, ktorými boli oficiálne stránky inštitúcií EEÚ alebo portály venujúce sa tematike medzinárodných vzťahov. Z hľadiska pochopenia a interpretovania naštudovaných faktov bola pre mňa najkomplikovanejšia podkapitola o Súde Eurázijskej ekonomickej únie, ktorá by so svojím rozsahom právomocí mohla tvoriť tému samostatnej diplomovej práce. Väčšina zdrojov je v anglickom jazyku, ale pre lepšie pochopenie problematiky som sa snažil spracovať aj vedecké publikácie a články v ruskom jazyku.

4 Inštitúcie Eurázijskej ekonomickej únie

Hlavným právnym dokumentom eurázijského integračného projektu je Zmluva o Eurázijskej ekonomickej únii (Zmluva o EEÚ). Tá pozostáva zo 680 strán, z ktorých na prvých 100 stranách je rozpracovaná samotná Zmluva a zvyšné strany obsahujú jej 33 dodatkov⁹⁴. Prezidenti zakladajúcich štátov Ruska, Bieloruska a Kazachstanu podpísali Zmluvu o EEÚ 29. mája 2014 a tá nadobudla účinnosť 1. januára 2015⁹⁵. Neskôr sa k nim pridali ďalšie dva štáty a to Arménsko a Kirgizsko, ktoré sa stali plnohodnotnými členmi Eurázijskej ekonomickej únie, pričom ich prístupový proces priblížim v nasledujúcej kapitole. Z hľadiska inštitúcie je v Zmluve o EEÚ najdôležitejší článok 8, ktorý definuje 4 najdôležitejšie orgány integračného zoskupenia⁹⁶. Tými sú Najvyššia eurázijská ekonomická rada, Eurázijská medzivládna rada, Eurázijská ekonomická komisia a Súd Eurázijskej ekonomickej únie. Prvé tri vykonávajú všetky potrebné činnosti v súvislosti s integračným procesom a prehĺbením integrácie. Súd má na starosti predovšetkým riešenie sporov týkajúcich sa implementácie medzinárodných zmlúv, ktoré sú v rozpore s právom EEÚ⁹⁷. Okrem nich koexistujú aj dve podporné finančné inštitúcie – Eurázijská rozvojová banka a Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj. Pracovný jazyk všetkých spomenutých orgánov je ruština.

4.1.1 Najvyššia eurázijská ekonomická rada

Najvyššia eurázijská ekonomická rada je najvyšším orgánom EEÚ a pozostáva z hláv členských štátov. Jej úlohou je určiť stratégiu, smerovanie a perspektívu prehĺbenia eurázijskej integrácie⁹⁸. Najvyššia rada sa stretáva na pravidelnej báze minimálne raz za rok, hoci na podnet hociktorého členského štátu alebo predsedu Najvyššej rady sa môže stretnúť aj mimo týchto pravidelných stretnutí. Takáto udalosť nastáva väčšinou v prípade promptného riešenia nejakého závažného problému. Predsedníctvo v Najvyššej eurázijskej

---

⁹⁴ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 33. ISBN 978-3-319-92825-5.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ TREATY ON THE EURASIAN ECONOMIC UNION [online]. 2015, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/kaz_e/WTACCKAZ85_LEG_1.pdf>

⁹⁷ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

⁹⁸ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 51. ISBN 978-3-319-92825-5.

ekonomickej rade sa mení pravidelne každý rok podľa abecedného poradia oficiálnych názov členských štátov v ruskom jazyku. Od 1. januára 2019 predsedá rade arménsky premiér Nikol Pashinyan, ktorý len nedávno obsadil pozíciu predsedu vlády⁹⁹. S jeho osobou je dobré spomenúť, že jeho zvolenie prebiehalo s vlnou protikorupčných procesov proti bývalému prezidentovi a predsedovi vlády a že svoj post vyhral v demokratických predčasných voľbách 9. decembra 2017¹⁰⁰. Vlna nových názorov v najmenšom členskom štáte Eurázijskej ekonomickej únie však zatiaľ neovplyvnila jeho nazeranie na eurázijskú integráciu a vyjadrenia nového predsedu Najvyššej eurázijskej ekonomickej rady na margo integračného projektu sú zatiaľ veľmi pozitívne¹⁰¹.

Najvyššia rada prijíma rozhodnutia a nariadenia na základe konsenzu medzi členskými štátmi, ktoré sú záväzné v prípade súladu s vnútroštátnym právom členských štátov¹⁰². To znamená, že tieto právne akty nie sú priamo aplikovateľné v rámci EEU a že sú vyžadované určité ďalšie kroky na jednotlivých národných úrovniach pre ich fungovanie. V pôvodnom návrhu Zmluvy o EEU mali mať rozhodnutia a nariadenia Najvyššej rady prednosť pred vnútroštátnym právom a mali mať priame pôsobenie v rámci Eurázijskej ekonomickej únie, ale to bolo neskôr vo finálnej verzii Zmluvy zmenené¹⁰³. Rozhodnutia Najvyššej rady si ponechali iba prednosť nad rozhodnutiami Eurázijskej medzivládnej rady a Eurázijskej komisie.

4.1.2 Eurázijská medzivládna rada

Eurázijská medzivládna rada sa skladá z hláv vlád jednotlivých členských štátov. Zo zmluvy o Eurázijskej ekonomickej únii jej vyplýva 10 hlavných kompetencií, z ktorých najdôležitejšia je zaistenie implementácie a kontroly dodržiavania Zmluvy, medzinárodných zmlúv a rozhodnutí Najvyššej eurázijskej ekonomickej rady¹⁰⁴. Okrem toho má hlavné právomoci vo finančnej stránke integračného zoskupenia, kedy schvaľuje

---

⁹⁹ PANORAMA. Pashinyan presents priorities of Armenia's chairmanship in EAEU [online]. In: *Panorama.am*. 2019, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.panorama.am/en/news/2019/01/25/Pashinyan-chairmanship-EAEU/2063785>>

¹⁰⁰ BBC. Armenia election: PM Nikol Pashinyan wins by landslide [online]. In: *BBC*. 2018, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/world-europe-46502681>>

¹⁰¹ ARMENPRESS. Armenia interested in further deepening of EEU integration processes, Pashinyan says [online]. In: *Armenpress*. 2018, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://armenpress.am/eng/news/957147.html>>

¹⁰² VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 52. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ TREATY ON THE EURASIAN ECONOMIC UNION [online]. 2015, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/kaz_e/WTACCKAZ85_LEG_1.pdf>

rozpočet EEÚ, nariadenia týkajúce sa rozpočtu a podáva správy o jeho vykonávaní¹⁰⁵. Medzivládna rada sa stretáva minimálne dvakrát za rok, no podobne ako v prípade Najvyššej rady môže dôjsť aj k mimoriadnym stretnutiam na podnet hociktorého členského štátu alebo predsedu Medzivládnej rady. Jej právomoci nie sú také rozsiahle ako v prípade Najvyššej rady, ale aj Eurázijská medzivládna rada je oprávnená pozastaviť rozhodnutia Rady a Výboru Eurázijskej ekonomickej komisie, ktorým sa budem venovať v nasledujúcej podkapitole.

4.1.3 Eurázijská ekonomická komisia

Eurázijská ekonomická komisia je hlavným regulačným orgánom Eurázijskej ekonomickej únie. Jej hlavnou úlohou je zabezpečenie podmienok potrebných pre fungovanie a rast EEÚ a taktiež vypracovanie návrhov na prehĺbenie integrácie¹⁰⁶. Jej právomoci sa týkajú skoro všetkých oblastí zasahujúcich do integračného zoskupenia vrátane regulácie zahraničného obchodu tarifnými a netarifnými opatreniami, ochrany duševného vlastníctva a práv spotrebiteľov a regulácie spoločného pracovného trhu. Samozrejme, tých oblastí je podstatne viac a toto je len pár príkladov z nich. Komisia sa pri rozhodovaní snaží zohľadňovať predovšetkým spoločný prospech členských štátov, ale berie na vedomie aj záujmy jednotlivých členov. Jej rozhodnutia môžu mať záväzný alebo nezáväzný charakter. Pri záväzných rozhodnutiach sa najviac prejavuje čiastočný princíp supranacionalizmu zdieľaný s hlavným výkonným orgánom Európskej únie, Európskou komisiou¹⁰⁷. V roku 2012, ešte ako výkonný orgán spoločného trhu, vytvorila komisia dôležitý precedens zrušením uznesenia Ruskej federácie o diskriminačnom využívaní priadze z česanej vlny na výrobu ruských uniforiem¹⁰⁸. Stále však platí, že členské štáty môžu podať návrh na zrušenie alebo pozmenenie rozhodnutia prijatého komisiou podľa článku 30 prvého dodatku Zmluvy o EEÚ¹⁰⁹. Iným názvom pre prvý dodatok je Protokol

---

¹⁰⁵ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

¹⁰⁶ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 45. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁰⁷ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

¹⁰⁸ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 45. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁰⁹ C. d., s. 46.

o Eurázijskej ekonomickej komisii¹¹⁰.

Najdôležitejším orgánom Eurázijskej ekonomickej komisie je Rada komisie, ktorá sa skladá zo zástupcov hláv vlád jednotlivých členských štátov. Je to hlavný rozhodujúci článok a jeho hlavnou úlohou je riadenie aktivít komisie a tým aj riadenie celého integračného procesu. Vykonávaciu funkciu komisie realizuje Výbor komisie, ktorý je zložený zo zástupcov členských štátov v rovnakom pomere. Zástupcovia sú menovaní Najvyššou eurázijskou ekonomickou radou a svoju činnosť vykonávajú v jednom z dvadsiatich štyroch oddelení pokrývajúcich celú agendu komisie. Predsedom Výboru Eurázijskej ekonomickej komisie je od februára 2016 Tigran Sargsyan, bývalý arménsky predseda vlády a guvernér arménskej centrálnej banky¹¹¹. Predseda výboru pôsobí na tomto poste 4 roky bez možnosti predĺženia obdobia výkonu funkcie.

Jednotlivé orgány Eurázijskej ekonomickej komisie vydávajú svoje rozhodnutia kolektívne. Rozdiel nastáva pri charaktere rozhodnutí, nariadení a odporúčaní Rady komisie vyžadujúci konsenzus medzi jednotlivými stranami a aktoch Výboru komisie, ktorý rozhoduje len na základe efektívnej väčšiny¹¹². To neplatí pri rozhodnutiach ohľadom citlivých záležitostí určených Najvyššou eurázijskou ekonomickou radou. V takomto prípade výbor tiež rozhoduje na základe konsenzu. Eurázijská komisia sa snaží aktívne spolupracovať so svojimi členskými štátmi, ale aj s vládami iných krajín, čím sa snaží propagovať činnosť Eurázijskej ekonomickej únie aj na medzinárodnej úrovni. To robí predovšetkým z dôvodu prilákania nových obchodných partnerov a potenciálnych členov EEÚ. Okrem toho spolupracuje aj s tretími stranami vo forme rôznych medzinárodných, medzivládnych a mimovládnych organizácií. Sídлом Eurázijskej ekonomickej komisie je Moskva a má okolo 1070 stálych pracovníkov¹¹³.

4.1.4 Súd Eurázijskej ekonomickej únie

Súd Eurázijskej ekonomickej únie je podľa článku 19 Zmluvy o EEÚ trvalým justičným orgánom integračného zoskupenia¹¹⁴. Ako som už uviedol v úvode kapitoly,

---

¹¹⁰ TREATY ON THE EURASIAN ECONOMIC UNION [online]. 2015, [cit. 27.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/kaz_e/WTACCKAZ85_LEG_1.pdf>

¹¹¹ EEC. Tigran Sargsyan [online]. In: *European Economic Commission*. 2019, [cit. 28.1.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/act/chairman/Pages/biog.aspx>>

¹¹² VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 50. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ TREATY ON THE EURASIAN ECONOMIC UNION [online]. 2015, [cit. 29.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/kaz_e/WTACCKAZ85_LEG_1.pdf>

zaoberá sa predovšetkým spormi týkajúcimi sa implementácie medzinárodných zmlúv v rámci EEÚ a rozhodnutiami orgánov EEÚ. Okrem toho dohliada na jednotnú aplikáciu práva Eurázijskej ekonomickej únie členskými štátmi a orgánmi únie¹¹⁵. Jeho predchodcom bol Súd Eurázijského ekonomického spoločenstva, ale po likvidácii spoločenstva a očakávaní vyspelejšej formy integrácie vo forme Eurázijskej ekonomickej únie sa členské štáty rozhodli nezreformovať starý súd, ale vytvoriť kompletne novú inštitúciu¹¹⁶. Tento nedostatok právneho nástupníctva však v súčasnosti limituje jurisdikciu Súdu EEÚ k sporom, ktoré sa udiali ešte pred 1. januárom 2015. Na druhú stranu však umožňuje novému súdu dištancovať sa od precedentného práva vytvoreného Súdom Eurázijského ekonomického spoločenstva¹¹⁷.

Súd únie vykonáva svoju právomoc na základe Zmluvy o EEÚ, Štatútu Súdu EEÚ uvedeného v druhom dodatku Zmluvy a nariadení Najvyššej eurázijskej ekonomickej rady prijatých v rámci Zmluvy¹¹⁸. Funguje na zásade pomerného zastúpenia, a tak má každý členský štát právo dosadiť dvoch svojich sudcov. To sa uskutočňuje prostredníctvom Najvyššej rady, ktorá má právo na ich dosadenie, ale aj odvolanie. Zo všetkých sudcov sú potom vybraní dvaja, z dvoch rozdielnych členských štátov, do funkcií predsedajúceho sudcu Súdu Eurázijskej ekonomickej komisie a jeho zástupcu¹¹⁹. Predsedajúci sudca riadi všetky aktivity súdu a je spolu so svojím zástupcom volený na tri roky. Sídлом súdu je hlavné mesto Bieloruska, Minsk.

Jednotlivé spory ohľadom implementácie práva únie môžu byť predložené na Súde Eurázijskej ekonomickej únie prostredníctvom členských štátov a obchodných spoločností respektíve podnikateľov sídlacích v členských štátoch. Tie predložené štátmi sa väčšinou vzťahujú na medzinárodné zmluvy, konania iných členských štátov a rozhodnutia Eurázijskej ekonomickej komisie, kedy majú iniciátori sporu podozrenie, že dané akty sú v rozpore s právnym poriadkom EEÚ¹²⁰. Spory obchodných spoločností sa výhradne týkajú možného porušenia ich práv a záujmov zo strany Eurázijskej ekonomickej komisie¹²¹.

---

¹¹⁵ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 52. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹¹⁶ DIYACHENKO, Ekaterina – ENTIN, Kirill. The Court of the Eurasian Economic Union: Challenges and Perspectives. In *Russian Law Journal*. Moscow: Supporting Academic Initiatives Foundation, 2017, roč. 5, č. 2, s. 53-74. ISSN 2312-3605.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ COURT OF THE EURASIAN ECONOMIC UNION. About the Court [online]. In: *Court of the Eurasian Economic Union*. 2019, [cit. 29.1.2019]. Dostupné na internete: <<http://courteurasian.org/en/page-24651>>

¹¹⁹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 54. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹²⁰ C. d., s. 55.

¹²¹ Ibid.

Okrem rozhodovania v otázke sporov sa súd angažuje aj vo veci poskytovania poradenstva ohľadom pravidiel a nariadení práva EEÚ a taktiež právnej úpravy vyplývajúcej z medzinárodných zmlúv únie s tretími stranami, ak je to v nich tak uvedené¹²². To je dôležité predovšetkým pri súčasnom narastajúcom počte zmlúv o zónach voľného obchodu napríklad s Vietnamom, ktorým sa budem venovať v piatej kapitole.

4.1.5 Eurázijská rozvojová banka a Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj

Európska rozvojová banka a Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj sú hlavnými piliermi finančnej infraštruktúry eurázijskej integrácie. Ich hlavnou úlohou je poskytovanie finančnej podpory pre ekonomickú integráciu, ekonomický rozvoj a stabilitu v členských štátoch¹²³. Rozvojová banka a fond nie sú formálne pridružené k orgánom Eurázijskej ekonomickej únie, sú to samostatné inštitúcie s vlastnou členskou základňou a riadiacimi orgánmi. Členskou základňou sa však od EEÚ odlišujú len vo veľmi malej miere, členmi rozvojovej banky a fondu sú všetky členské krajiny eurázijského integračného projektu – Rusko, Bielorusko, Kazachstan, Arménsko a Kirgizsko a jedna nečlenská krajina s vysokým potenciálom byť ďalším členom zoskupenia – Tadžikistan.

Eurázijská rozvojová banka bola formálne založená 12. januára 2006 na základe bilaterálnej dohody medzi prezidentom Ruska Vladimirom Putinom a prezidentom Kazachstanu Nursultanom Nazarbajevom¹²⁴. Ostatné štáty požiadali o členstvo v tejto inštitúcii neskôr, Arménsko a Tadžikistan v roku 2009, Bielorusko v roku 2010 a Kirgizsko v roku 2011¹²⁵. Aj v súčasnosti prebieha proces eventuálneho rozširovania členskej základne rozvojovej banky, ktorý do veľkej miery súvisí s uzatváraním nových dohôd o voľnom obchode s tretími krajinami. To nie je prekvapenie, keďže zóny voľného obchodu a Eurázijská rozvojová banka majú veľa spoločných cieľov, čím sú napríklad zvýšenie obchodných a investičných tokov medzi krajinami regiónu alebo vytvorenie priaznivých podmienok pre export a import¹²⁶. Štáty s ktorými EEÚ uzatvorila zmluvy o zónach voľného obchodu sú potenciálnymi novými členmi rozvojovej banky.

---

¹²² DIYACHENKO, Ekaterina – ENTIN, Kirill. The Court of the Eurasian Economic Union: Challenges and Perspectives. In *Russian Law Journal*. Moscow: Supporting Academic Initiatives Foundation, 2017, roč. 5, č. 2, s. 53-74. ISSN 2312-3605.

¹²³ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 57. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹²⁴ EDB. Bank profile [online]. In: *Eurasian Development Bank*. 2019, [cit. 3.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://eabr.org/en/about/>>

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 57. ISBN 978-3-319-92825-5.

Hlavným rozhodovacím orgánom rozvojovej banky je Rada banky, ktorú tvoria dvaja zástupcovia z každého členského štátu – jeden splnomocnený predstaviteľ a jeho zástupca. Na každodenné aktivity rozvojovej banky slúži Správna rada. Oba orgány vykonávajú svoju činnosť v centrále Eurázijskej rozvojovej banky sídliacej v Almaty, bývalom hlavnom meste Kazachstanu. Z praktickej stránky sa rozvojová banka angažuje hlavne vo financovaní projektov v oblastiach energie, dopravy a infraštruktúry¹²⁷. Vo februári 2019 pozostávalo portfólio aktivít Eurázijskej rozvojovej banky z 85 projektov v šiestich členských štátoch a kumulatívne počas celého svojho pôsobenia banka poskytla pre projekty 7,59 miliardy amerických dolárov¹²⁸. Okrem priamej podpory investičných projektov sa Eurázijská rozvojová banka snaží udržiavať dobré vzťahy aj s inými subjektmi zaoberajúcimi sa otázkou rozvoja v tomto regióne. To napríklad s Organizáciou Spojených národov pre priemyselný rozvoj, s ktorou podpísala dohodu o vzťahoch 28. novembra 2017 alebo Ázijskou investičnou bankou, s ktorou sa dohodla na posilnení spolupráce 31. októbra 2018¹²⁹¹³⁰.

Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj bol založený v roku 2009 ako odpoveď na globálnu finančnú krízu z roku 2008¹³¹. Vtedy fungoval ešte pod názvom Protikrizový fond Eurázijského ekonomického spoločenstva, ktorý bol neskôr premenovaný s príchodom Eurázijskej economickej únie. Hlavnými dôvodmi jeho vzniku bolo prekonanie negatívnych ekonomických následkov finančnej krízy, zabezpečenie dlhodobej stability, udržateľného rozvoja a celková podpora integrácie¹³². Hlavnú rozhodovaciu právomoc má vo fonde Rada fondu, ktorá pozostáva z ministrov financií jednotlivých členských štátov, pričom jeden z nich vykonáva predsednícku funkciu. O administratívne spravovanie Eurázijského fondu pre stabilizáciu a rozvoj sa stará personál Eurázijskej rozvojovej banky, ale konečné rozhodnutia vykonáva Rada. Tieto rozhodnutia sa týkajú predovšetkým dvoch typov úverov poskytovaných fondom. Prvým je úver na podporu

---

¹²⁷ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 59. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹²⁸ EDB. EDB Projects [online]. In: *Eurasian Development Bank*. 2019, [cit. 4.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://eabr.org/en/projects/eabr/>>

¹²⁹ UNIDO. UNIDO and the Eurasian Development Bank strengthen partnership with new relationship agreement [online]. In: *United Nations Industrial Development Organization*. 2017, [cit. 4.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.unido.org/news/unido-and-eurasian-development-bank-strengthen-partnership-new-relationship-agreement>>

¹³⁰ AIIB. AIIB, EDB Strengthen Cooperation to Increase Development Across Eurasia [online]. In: *Asian Infrastructure Investment Bank*. 2018, [cit. 4.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.aiib.org/en/news-events/news/2018/20181031_001.html>

¹³¹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 61. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹³² EFSD. About EFSD [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2019, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://efsd.eabr.org/en/about/>>

protikrízových a stabilizačných programov, ktoré sú navrhnuté a implementované členskými štátmi. Tento typ úveru bol poskytnutý bieloruskej vláde v roku 2011, kedy Rada fondu schválila úver v hodnote 3 miliárd amerických dolárov na podporu stabilizačného programu týkajúceho sa platobnej bilancie a zvýšenia konkurencieschopnosti ekonomiky¹³³.

Investičné úvery sú druhým typom úverov poskytovaným Eurázijským fondom pre stabilizáciu a rozvoj. Takéto úvery majú za úlohu podporiť národné alebo medzištátne investičné projekty zamerané na preklenutie infraštruktúrnych medzier udržateľného rozvoja, čím z dlhodobého hľadiska podporujú proces integrácie¹³⁴. O takýto typ úveru môžu požiadať členské štáty alebo súkromné obchodné spoločnosti v prípade, že nie sú schopné plne zafinancovať projekt takéhoto charakteru. Takáto situácia nastala naposledy v prípade Tadžikistanu a jeho zastaranej vodnej elektrárne Nurek, kedy Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj vyčlenil pre jeho renováciu 6. februára 2019 40 miliónov amerických dolárov¹³⁵. Okrem prípravy tohto projektu prebieha v súčasnosti desať ďalších financovaných fondom, päť v Arménsku, štyri v Kirgizsku a jeden v Bielorusku¹³⁶.

Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj je financovaný na základe príspevkov členských štátov. Celkové finančné zdroje fondu sú na úrovni 8,513 miliárd dolárov, z ktorých 7,5 miliardy poskytlo Rusko, 1 miliardu Kazachstan, 10 miliónov Bielorusko, 1 milión Arménsko, Kirgizsko a Tadžikistan¹³⁷. Všetky poskytnuté úvery fondom sa vracajú naspäť aj s dohodnutým úrokom. V prípade úverov nízkopríjmovým krajinám sa fond pre stabilizáciu a rozvoj riadi odporúčaniami Medzinárodného menového fondu ohľadom zvýhodnenia úročenia. Okrem úverov poskytuje fond aj granty v oblastiach vzdelania, zdravotnej starostlivosti alebo sociálneho zabezpečenia¹³⁸.

---

¹³³ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 62. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹³⁴ EFSD. Fact sheet [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2018, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <https://efsd.eabr.org/upload/docs/fact_sheet_efsd_en.pdf>

¹³⁵ EFSD. The EFSD Council approves a US \$40 million investment [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2019, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://efsd.eabr.org/en/press-center/news/the-efsd-council-approves-a-us-40-million-investment-credit-to-finance-phase-1-of-the-nurek-hpp-reha/>>

¹³⁶ EFSD. Eurasian Fund for Stabilization and Development Projects [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2019, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://efsd.eabr.org/en/projects/>>

¹³⁷ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 62. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹³⁸ EFSD. Fact sheet [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2018, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <https://efsd.eabr.org/upload/docs/fact_sheet_efsd_en.pdf>

5 Členské štáty Eurázijskej ekonomickej únie

5.1 Nové členské štáty Eurázijskej ekonomickej únie

5.1.1 Arménsko

Ku prvému rozšíreniu Eurázijskej ekonomickej únie došlo už 2. januára 2015, kedy sa právoplatným novým členom stala Arménska republika¹³⁹. To prišlo ako prekvapenie pre niektorých zakladajúcich členov, predovšetkým pre Kazachstan, ktorý očakával oddialenie procesu kvôli splneniu všetkých požiadaviek¹⁴⁰. Hlavným iniciátorom rozširovacieho procesu však bolo Rusko, ktoré malo v záujme čo najrýchlejšie rozšíriť eurázijský integračný projekt, a tak Arménsku ako aj Kirgizsku ponúklo rôzne ekonomické, strategické a politické benefity. Na rozhodnutie Arménska stať sa členským štátom EEÚ vplývalo veľa faktorov, jedným z nich geografická poloha krajiny. Je obklopené historicky znepriatelenými štátmi – Tureckom a Azerbajdžanom, ktoré aj v súčasnosti využívajú ekonomickú blokádu na arménskych hraniciach ako prostriedok narušenia arménskeho hospodárstva¹⁴¹. Okrem toho sa nachádza v dlhodobom konflikte s Azerbajdžanom o oblasť Náhorného Karabachu, pričom hospodársky a vojensky silnejší Azerbajdžan čoraz viac prezentuje svoju silu v regióne Južného Kaukazu¹⁴². Arménsko je z týchto dôvodov bezpečnostne závislé na svojom ruskom partnerovi, a preto mnoho autorov tvrdí, že ohľadom členstva v EEÚ ani nemalo veľmi na výber¹⁴³.

Okrem záruky bezpečnosti je Rusko pre Arménsko aj najdôležitejším obchodným partnerom, pričom ruské investície predstavujú až 40% všetkých investícií v Arménsku¹⁴⁴. Vstupom do Eurázijskej ekonomickej únie si dokázalo vybojovať záruky stáleho prívodu zlacneného plynu a ropy z Ruska a Kazachstanu, ktoré pozitívne vplývajú na ekonomický

---

¹³⁹ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

¹⁴⁰ MOSTAFA, Golam – MAHMOOD, Monowar. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 9, č. 2, s. 163-172. ISSN 1879-3665.

¹⁴¹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 18. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁴² SNYDER, Xander. Azerbaijan asserts its power in the South Caucasus [online]. In: *Euractiv*. 2018, [cit. 6.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.euractiv.com/section/azerbaijan/opinion/azerbaijan-asserts-its-power-in-the-south-caucasus/>>

¹⁴³ KANET, Rodger E. – SUSSEX, Matthew. *Power, Politics and Confrontation in Eurasia*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2015, s. 131. ISBN 978-1-137-52367-9.

¹⁴⁴ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 19. ISBN 978-3-319-92825-5.

rast. Dôležitý je aj prílev remitencií do krajiny, ktorý je znázornený v tabuľke 1. V roku 2017 predstavoval 13,34% HDP¹⁴⁵. Členstvo v EEÚ je z týchto dôvodov prioritou arménskej zahraničnej politiky od roku 2015, ale v poslednom čase sa čoraz viac snaží balansovať medzi východom a západom. Dôkazom je aj Dohoda medzi Európskou úniou a Arménskom o komplexnom a posilnenom partnerstve, ktorá vstúpila do dočasnej platnosti 1. júna 2018¹⁴⁶.

5.1.2 Kirgizsko

Kirgizská republika bola druhou krajinou, ktorá pristúpila do EEÚ, a to 8. mája 2015¹⁴⁷. Je to jedna z najchudobnejších krajín v postsovietskom priestore s mnohými socioekonomickými a etnickými problémami, a tak hlavnú úlohu pri zohľadňovaní členstva pre Kirgizsko nehrali len ekonomické benefity, ale aj nastolenie politickej stability. Kirgizsko si v minulosti prešlo dvomi revolúciami v rokoch 2004 a 2010, ktoré veľmi negatívne ovplyvnili hospodársku situáciu v krajine¹⁴⁸. Nestabilita spôsobila, že riziko investovania bolo v Kirgizsku na veľmi vysokej úrovni, a tak do neho neprúdili skoro žiadne investície. Po akceptovaní členstva v EEÚ Rusko prisľúbilo veľké investície do kirgizského energetického sektora spojené so stabilnými dodávkami zlacneného plynu a ropy. Energetická otázka je životne dôležitá pre ekonomiku ako aj pre kirgizské obyvateľstvo, ktoré často trpí výpadkami dodávok plynu a elektriny. Rusko ďalej prisľúbilo investície vo výške 1,2 miliardy amerických dolárov do infraštruktúry a zavedenie špeciálneho fondu vo výške 500 miliónov dolárov, ktorý sa pre Kirgizsko otvorí, keď splní všetky požiadavky spojené s členstvom v eurázijskom integračnom projekte¹⁴⁹.

Vstupom Kirgizska do EEÚ sa okrem toho zlepšilo postavenie kirgizských pracovníkov pracujúcich predovšetkým v Rusku a Kazachstane, ktorí majú po vybudovaní spoločného pracovného trhu rovnaké postavenie ako domáca pracovná sila. Remitencie vytvorené pol miliónom kirgizských pracovníkov v zahraničí tvoria skoro 33% HDP

¹⁴⁵ THE WORLD BANK. Personal remittances, received (% of GDP) [online]. In: *The World Bank*. 2017, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete:

<<https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?contextual=region&locations=AM>>

¹⁴⁶ EUROPEAN COMMISSION. Armenia [online]. In: *Europa.eu*. 2019, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/armenia_en>

¹⁴⁷ VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

¹⁴⁸ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 20. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁴⁹ LAITINEN, Anna. Kyrgyzstan in the Eurasian Economic Union: Challenges and opportunities : *Master's Thesis*. Tampere: University of Tampere, 2017, 69 s.

Kirgizskej republiky¹⁵⁰. Dôvod pre emigráciu pracovnej sily poskytuje okrem zlej ekonomickej situácie aj rapídny nárast radikalizmu a islamského fundamentalizmu, ktorý sa v regióne šíri hlavne z Afganistanu. Aj preto sa Kirgizsko snaží udržiavať dobré vzťahy s Ruskom, ktoré podporuje jeho vnútornú bezpečnosť a politickú stabilitu¹⁵¹. Dnes členstvo Kirgizska v Eurázijskej ekonomickej únii pôsobí ako opora pre jeho celkovú ekonomickú a politickú stabilitu. A tak ako aj v prípade Arménska, aj v prípade Kirgizska platí, že je prioritou jeho zahraničnej politiky. Na rozdiel od Arménska, ktoré sa snaží udržiavať dobré vzťahy aj s Európskou úniou, v Kirgizsku čoraz viac pociťovať vplyv jeho juhovýchodného suseda – Číny, ktorý tiež plánuje mnoho infraštruktúrnych projektov v Strednej Ázii. Najvýznamnejším je železnica, ktorá by viedla z Číny cez Kirgizsko do Uzbekistanu a ktorú by hlavní predstavitelia Kirgizska a Uzbekistanu radi zaradili do iniciatívy novej čínskej hodvábnej cesty¹⁵².

Tabuľka 1 – Prílev remitencií pre vybrané krajiny

	Prílev remitencií (v miliónoch \$)	Podiel remitencií na HDP (%)
Kirgizsko	2 485,77	32,86
Tadžikistan	2 236,69	31,30
Moldavsko	1 638,89	20,16
Kosovo	1 111,32	15,34
Arménsko	1 538,66	13,34

Zdroj: Spracované autorom z *The World Bank*. 2017, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?contextual=region>>

¹⁵⁰ THE WORLD BANK. Personal remittances, received (% of GDP) [online]. In: *The World Bank*. 2017, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete:

<<https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?contextual=region&locations=KG>>

¹⁵¹ MOSTAFA, Golam – MAHMOOD, Monowar. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 9, č. 2, s. 163-172. ISSN 1879-3665.

¹⁵² PUTZ, Catherine. What's Next for the Belt and Road in Central Asia? [online]. In: *The Diplomat*. 2017, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2017/05/whats-next-for-the-belt-and-road-in-central-asia/>>

5.2 Potenciálne členské štáty Eurázijskej ekonomickej únie

Pri zohľadnení veľkosti eurázijského regiónu a ruskej snahy o propagáciu integračných tendencií a členstva neexistuje veľké množstvo štátov, ktoré by aj reálne zvažovali vstup do Eurázijskej ekonomickej únie. Je to predovšetkým z dôvodu, že by im to neprinieslo želané ekonomické benefity – harmonizácia colných sadzieb s pomerne vysokou úrovňou colných sadzieb v EEÚ by pre väčšinu štátov spôsobila obmedzenie ich celkového zahraničného obchodu. Príkladom je Azerbajdžan, ktorého hlavným obchodným partnerom už dlhšiu dobu nie je Ruská federácia, ale Európska únia, pričom tam smeruje až polovica jeho exportov¹⁵³. V prípade Azerbajdžanu obmedzuje integráciu aj podobná štruktúra exportu akú má Rusko alebo Kazachstan, ktorá pozostáva predovšetkým z nerastných surovín. Niektoré štáty odolávajú členstvu v EEÚ aj z čisto politických dôvodov, pretože sa nechcú naviazať iba na jedného strategického partnera. V regióne, kde nie je núdza o záujmy významných aktérov v medzinárodných vzťahoch, im môže obratná zahraničná politika priniesť veľa ekonomických a politických benefitov.

5.2.1 Tadžikistan

Tadžická republika je štátom, ktorý má najbližšie k členstvu v EEÚ. Tadžikistanu bolo z ruskej strany 20. apríla 2018 navrhnuté, aby sa stal pozorovateľom v tomto integračnom zoskupení – to by malo z dlhodobého hľadiska za následok zvýšenie obchodu medzi krajinami a koordináciu colných politík¹⁵⁴. Tento návrh bol podmienený hlavne blízkymi ekonomickými vzťahmi medzi Tadžikistanom a Ruskom a Kazachstanom, ako aj faktom, že už je členom Eurázijskej rozvojovej banky a Eurázijského fondu pre stabilizáciu a rozvoj. Dôvodov pre členstvo je pomerne veľa a sú podobné ako v prípade Kirgizska. Tiež patrí do skupiny najchudobnejších krajín v postsovietskom priestore, má mnoho ekonomických problémov, nedostatok zahraničných investícií a tiež je závislé od prílevu remitencií od pracovníkov v zahraničí, ktoré tvoria až 31% tadžického HDP¹⁵⁵.

---

¹⁵³ VALIYEV, Anar. Azerbaijan: Perspectives on Eurasian integration [online]. In: *European Council on Foreign Relations*. 2016, [cit. 9.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.ecfr.eu/article/essay_eurasian_integration_azerbaijan>

¹⁵⁴ PUTZ, Catherine. Tajikistan Still Considering Engagement With the Eurasian Economic Union [online]. In: *The Diplomat*. 2018, [cit. 10.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2018/04/tajikistan-still-considering-engagement-with-the-eurasian-economic-union/>>

¹⁵⁵ THE WORLD BANK. Personal remittances, received (% of GDP) [online]. In: *The World Bank*. 2017, [cit. 10.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?contextual=region&locations=TJ>>

Faktom je, že od založenia spoločného pracovného trhu v Eurázijskej ekonomickej únii sa značne znížil počet Tadžikov pracujúcich v Rusku, zatiaľ čo počet pracovníkov z Kirgizska stále rastie. Tento pokles migrujúcich za prácou dosiahol v roku 2015 až 13,7%¹⁵⁶. Postavenie tadžických pracovníkov v Rusku a Kazachstane by sa mohlo vstupom Tadžikistanu do EEÚ výrazne zlepšiť, čo je dôležité predovšetkým z dlhodobého hľadiska, keďže rast populácie v krajine je vyšší ako rast počtu pracovných miest. Niektorí odborníci odhadujú, že vstupom Tadžikistanu do EEÚ by sa prílev remitencií mohol zvýšiť v rozmedzí 15 až 25%¹⁵⁷.

Vstupom Tadžikistanu do EEÚ by sa mohlo zlepšiť investičné prostredie pre ruské a kazašské investície. To je dôležité, keďže Rusko a Kazachstan predstavujú jedných z najväčších investorov v regióne. Investície so sebou prinášajú ekonomický rast, rast počtu pracovných príležitostí a celkový rast miezd, čo pozitívne vplyva aj na politickú stabilitu v krajine. Stabilita Tadžikistanu je kľúčová pre celé integračné zoskupenie, pretože je to štát susediaci s Afganistanom a jeho prípadná destabilizácia by mohla mať negatívne následky pre celý región Strednej Ázie. Problémom, ktorý by mohol v budúcnosti ovplyvniť prístupový proces, sú ešte nedoriešené vzťahy vo Ferganskej kotline, kde sa stretáva Tadžikistan, Uzbekistan a Kirgizsko. V tejto úrodnej oblasti žije až štvrtina obyvateľov celej Strednej Ázie a je známa častými konfliktami, ktoré sú v poslednej dobe spôsobené predovšetkým nedostatkom vody¹⁵⁸. Urovnanie naštrbených vzťahov medzi Kirgizskom a Tadžikistanom by mohlo napomôcť integračnému procesu.

5.2.2 *Uzbekistan*

Ďalšou krajinou, ktorá sa usiluje o zlepšenie vzťahov s Eurázijskou ekonomickou úniou je Uzbeká republika. Takýto trend nastal po smrti Islama Karimova, dlhoročného uzbeckého prezidenta, ktorý zomrel v septembri 2016¹⁵⁹. Jeho vládnutie charakterizovalo časté striedanie strategických partnerov sprevádzané hazardovaním s ruskými, americkými a čínskymi záujmami v regióne. Vidieť to napríklad pri uzbeckých vstupoch a výstupoch z

---

¹⁵⁶ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 121. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁵⁷ C. d., s. 122.

¹⁵⁸ ARNOLD, Katie. In Kyrgyzstan, warming brings less water - and more conflict [online]. In: *Reuters*. 2018, [cit. 10.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-kyrgyzstan-water-climatechange/in-kyrgyzstan-warming-brings-less-water-and-more-conflict-idUSKCN1NE0BW>>

¹⁵⁹ EURASIANET. Uzbekistan and Russia: Chilly weather, warm relations [online]. In: *Eurasianet*. 2018, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://eurasianet.org/uzbekistan-and-russia-chilly-weather-warm-relations>>

Organizácie zmluvy o kolektívnej bezpečnosti, z ktorej Uzbekistan vystúpil dokonca dvakrát v rokoch 1999 a 2012¹⁶⁰. Členom Eurázijského ekonomického spoločenstva bol tiež len niečo viac ako dva roky¹⁶¹. Z týchto vzťahov sa Karimov snažil vyťažiť čo najviac benefitov pre Uzbekistan. Tento oportunizmus však z dlhodobého hľadiska viedol čoraz ku väčšej uzbeckej izolácii, z ktorej sa dnes súčasný prezident Shavkat Mirziyoyev snaží vymaniť aj prostredníctvom upevnenia vzťahov s EEÚ. Faktom je, že Rusko je pre Uzbekistan stále dôležitým obchodným partnerom. Od apríla 2018 prebieha harmonizácia uzbeckých importných colných sadziieb s tými v colnej únii Eurázijskej ekonomickej únie, čo prichádza ako jeden z krokov v celkovom zlepšení uzbeckých colných služieb, výberu daní a investičného prostredia¹⁶². Okrem toho je v krajine naplánovaných aj mnoho ruských investičných projektov ako napríklad vybudovanie atómovej elektrárne ruskou štátnou spoločnosťou Rosatom v hodnote 11 miliárd amerických dolárov¹⁶³.

Uzbekistan však zďaleka nie je taký závislý na príleve remitencií ako Kirgizsko alebo Tadžikistan, ktoré z hľadiska ich podielu na HDP obsadzujú prvú a druhú priečku vo svete. V roku 2013 dosahovali okolo 11,6% uzbeckého HDP, v roku 2016 to bolo iba 3,7%¹⁶⁴. Okrem toho je uzbecké hospodárstvo charakterizované určitým stupňom ekonomickej autonómie, ktorá bola vybudovaná počas vládnutia Karimova. To spôsobuje, že nie je až také závislé na ruskom a kazašskom hospodárstve napriek tomu, že je Rusko jeho druhým a Kazachstan tretím najvýznamnejším obchodným partnerom. Členstvo Uzbekistanu v colnej únii by určite napomohlo vzájomnému obchodu týchto troch krajín, ale pre uzbeckú stranu existujú aj ďalší dôležití obchodní partneri ako napríklad Čína, ktorá je v súčasnosti na prvom mieste alebo Turecko a Južná Kórea¹⁶⁵. Podľa môjho názoru sa dnes Uzbekistan neplánuje vymaniť z izolácie tým, že ju nahradí

---

¹⁶⁰ BELAFATTI, Fabio. Will Uzbekistan replace Ukraine in the Eurasian Union? [online]. In: *European Dialogue*. 2014, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://eurodialogue.eu/will-uzbekistan-replace-ukraine-eurasian-union>>

¹⁶¹ OZOD, Musafirbek. Why Uzbekistan suddenly decided to withdraw from the Eurasian Economic Community [online]. In: *Ferghana News*. 2008, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<http://enews.ferghananews.com/articles/2477>>

¹⁶² TRICKETT, Nicholas. Reforming Customs, Uzbekistan Nods Toward the Eurasian Economic Union [online]. In: *The Diplomat*. 2018, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2018/04/reforming-customs-uzbekistan-nods-toward-the-eurasian-economic-union/>>

¹⁶³ EURASIANET. Uzbekistan and Russia: Chilly weather, warm relations [online]. In: *Eurasianet*. 2018, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://eurasianet.org/uzbekistan-and-russia-chilly-weather-warm-relations>>

¹⁶⁴ THE WORLD BANK. Personal remittances, received (% of GDP) [online]. In: *The World Bank*. 2017, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?contextual=region&locations=UZ>>

¹⁶⁵ OEC. Uzbekistan [online]. In: *The Observatory of Economic Complexity*. 2019, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/uzb/>>

protekcionalistickou izoláciou v Eurázijskej ekonomickej únii spôsobenou predovšetkým vysokými colnými sadzbami s tretími krajinami. Je to veľká ekonomika s viac ako 32 miliónmi obyvateľmi a má veľa vlastného potenciálu pre rozvoj¹⁶⁶.

---

¹⁶⁶ WORLDOMETERS. Uzbekistan Population [online]. In: *Worldometers*. 2019, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.worldometers.info/world-population/uzbekistan-population/>>

5.3 Rozdiely medzi členskými štátmi Eurázijskej ekonomickej únie

Členské štáty EEÚ sa značne odlišujú v rôznych aspektoch ako napríklad rozloha, počet obyvateľov alebo veľkosť ekonomiky - tieto ukazovatele sú znázornené v tabuľke 2. Najdominantnejšou krajinou v tomto zoskupení je Ruská federácia, ktorá má 574krát väčšiu rozlohu ako najmenšia krajina – Arménska republika, počet obyvateľov väčší 48krát a HDP väčšie až 127krát¹⁶⁷. Okrem toho ruské HDP predstavuje asi 87% HDP celého integračného zoskupenia, čo môže negatívne vplyvať na ekonomicky zraniteľnejších členov. Je to veľký rozdiel v porovnaní s Európskou úniou, v ktorej v súčasnosti ekonomicky a populačne vedie Nemecko. Jeho HDP predstavuje 21% a populácia iba 16% celého zoskupenia¹⁶⁸. Prostredníctvom prehlbenia integrácie sa malé krajiny ako Arménsko alebo Kirgizsko stali závislejšími od ekonomického vývoja v Rusku, ktorý je v posledných rokoch prinajmenšom nestály. V roku 2018 rástla ruská ekonomika pod globálnym priemerom o iba 1,7%, čo bolo spôsobené predovšetkým vysoko volatílnym rubľom, nízkou cenou ropy a sankciami uvalenými Európskou úniou a Spojenými štátmi americkými¹⁶⁹. Ekonomická integrácia môže pôsobiť ako dvojsečná zbraň pre malé štáty, kedy podporuje ich ekonomický rast v časoch hospodárskej expanzie, ale taktiež znásobuje negatívne efekty v časoch hospodárskej recesie.

Tabuľka 2 – Porovnanie členských štátov EEÚ

	Rozloha (km ²)	Počet obyvateľov	HDP (nom. v miliónoch \$)	HDP (nom. v \$) na obyvateľa
Rusko	16 376 870	143 914 676	1 577 524,15	10 961,52
Bielorusko	202 910	9 438 908	54 456,47	5769,36
Kazachstan	2 699 700	18 539 945	162 886,87	8785,72
Arménsko	28 470	2 935 998	11 536,59	3929,35
Kirgizsko	191 800	6 194 478	7 564,74	1221,20

Zdroj: Spracované autorom z *The World Bank* a *Worldometers*. 2019, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKtP.cD>>

¹⁶⁷ GIUCCI, Ricardo. The Eurasian Economic Union. Analysis from a trade policy perspective [online]. In: *Berlin Economics*. 2018, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <https://berlin-economics.com/wp-content/uploads/2018-05-29_Presentation-EAEU_Moscow.pdf>

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ OSTROUKH, Andrey - FABRICHNAYA, Elena. Russia faces higher inflation, economic slowdown in 2019 [online]. In: *Reuters*. 2018, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-russia-economy/russia-faces-higher-inflation-economic-slowdown-in-2019-reuters-poll-idUSKCN1OQ0K9>>

Okrem rozlohy a počtu obyvateľov je ďalším veľkým rozdielom medzi členskými štátmi EEÚ podiel obchodu s členmi integračného zoskupenia na celkovom zahraničnom obchode. V prípade Ruska je to len okolo 10%, čo je spôsobené hlavne veľkosťou ruskej ekonomiky a štruktúrou ruského exportu, ktorému dominujú nerastné suroviny. Podobnú štruktúru exportu orientovanú na nerastné suroviny má aj Kazachstan, čo spôsobuje, že obchod medzi dvomi najväčšími ekonomikami eurázijského integračného celku nehrá až takú esenciálnu rolu – v číslach to predstavuje iba 30% celkového obchodu v rámci EEÚ¹⁷⁰. Hlavným obchodným partnerom Kazachstanu je už od roku 2004 Európska únia s podielom presahujúcim dnes 50%¹⁷¹. Rovnaký vzorec platí aj pre ruský energetický sektor, ktorý je závislý na európskych importoch.

V prípade troch zvyšných členských štátov je tento podiel oveľa väčší, pričom najväčší je pri Bielorusku, ktorého obchod s členskými štátmi EEÚ tvorí viac ako polovicu celkového zahraničného obchodu¹⁷². To však nie je spôsobené Eurázijskou ekonomickou úniou, ale skôr previazanosťou bieloruskej ekonomiky na tú ruskú. Obchod medzi týmito dvoma štátmi predstavuje až 62% celkového obchodu v rámci integračného zoskupenia a Rusko sa podieľa až na 99% bieloruských importoch z EEÚ a 96% bieloruských exportoch do EEÚ. To v skutočnosti znamená, že členstvo v eurázijskom integračnom projekte pre Bielorusko neprináša skoro žiadne výhody, keďže bolo s Ruskom integrované dávno predtým¹⁷³. Na druhú stranu, toto členstvo neprináša skoro žiadne nevýhody. Ruský obchod s porovnateľne menším a ekonomicky menej vyspelým Arménskom predstavuje len asi 3% celkového obchodu EEÚ, tak isto ako aj v prípade Kirgizska¹⁷⁴. Z dlhodobého hľadiska však vnútorný obchod v rámci EEÚ rastie, ale nie výrazne. V roku 2015 predstavoval 13,6% celkového obchodu, v roku 2016 14,4% a v roku 2017 14,5%¹⁷⁵.

Ekonomická dominancia Ruska sa prejavuje aj na úrovni colných sadzieb, ktoré členské štáty EEÚ aplikujú pri obchode s tretími krajinami. Všetky krajiny dnes používajú

---

¹⁷⁰ EEC. Eurasian Economic Integration: Facts and Figures [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2016, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <<http://greater-europe.org/archives/3351>>

¹⁷¹ KIRKHAM, Ksenia. The formation of the Eurasian Economic Union: How successful is the Russian regional hegemony? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2016, roč. 7, č. 2, s. 111-128. ISSN 1879-3665.

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ GIUCCI, Ricardo. The Eurasian Economic Union. Analysis from a trade policy perspective [online]. In: *Berlin Economics*. 2018, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <https://berlin-economics.com/wp-content/uploads/2018-05-29_Presentation-EAEU_Moscow.pdf>

¹⁷⁴ EEC. Eurasian Economic Integration: Facts and Figures [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2016, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <<http://greater-europe.org/archives/3351>>

¹⁷⁵ GIUCCI, Ricardo. The Eurasian Economic Union. Analysis from a trade policy perspective [online]. In: *Berlin Economics*. 2018, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <https://berlin-economics.com/wp-content/uploads/2018-05-29_Presentation-EAEU_Moscow.pdf>

tie sadzby, ktoré Rusko využívalo ešte pred založením Eurázijskej ekonomickej únie. A všetky štáty mali značne nižšie colné sadzby, aké sa dnes aplikujú v EEÚ – eurázijský projekt integrácie je známy svojím protekcionizmom¹⁷⁶. Dnes z toho benefituje predovšetkým Ruská federácia, hoci so zreteľom na veľkosť ruskej ekonomiky to nemá až taký veľký dosah. Najväčší dosah to má práve na malé ekonomiky ako Arménsko alebo Kirgizsko, ktorým sa značne zdražili importy z krajín mimo EEÚ. Kirgizsko bolo známe aj tým, že reexportovalo čínske a turecké tovary do susedných krajín, čo v minulosti tvorilo až 77% jeho HDP¹⁷⁷. Aj ekonomika Kazachstanu zaznamenala postupné spomalenie ekonomického rastu od zavedenia nových colných sadzieb v roku 2010. To však bolo spôsobené aj postupným poklesom cien ropy a dnes sa situácia už stabilizovala. Od roku 2017 zaznamenáva stabilný ekonomický rast okolo 4%¹⁷⁸.

---

¹⁷⁶ GIUCCI, Ricardo. The Eurasian Economic Union. Analysis from a trade policy perspective [online]. In: *Berlin Economics*. 2018, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <https://berlin-economics.com/wp-content/uploads/2018-05-29_Presentation-EAEU_Moscow.pdf>

¹⁷⁷ EUROPEAN PARLIAMENT. Eurasian Economic Union. The rocky road to integration [online]. In: *European Parliament Think Tank*. 2017, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)599432](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)599432)>

¹⁷⁸ TRADING ECONOMICS. Kazakhstan GDP Annual Growth Rate [online]. In: *Trading Economics*. 2019, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/kazakhstan/gdp-growth-annual>>

6 Zahraničné vzťahy Eurázijskej ekonomickej únie

Ekonomiky eurázijského integračného projektu nie sú ani zďaleka sebestačné, hlavne čo sa týka produktov s vyššou pridanou hodnotou. EEÚ je už v súčasnosti charakteristická určitou úrovňou protekcionizmu, ale tá slúži predovšetkým na zabezpečenie vhodných podmienok pre domácich výrobcov. Vyššia úroveň protekcionizmu by z dlhodobého hľadiska mala negatívne následky pre ekonomiky všetkých členských štátov hlavne kvôli postupnému znižovaniu efektivity domácich výrobcov a ich postupnému technologickému zaostávaniu. Dnes zoskupenie predstavuje len niečo okolo 3% globálneho HDP v závislosti od metódy výpočtu hrubého domáceho produktu – cez paritu kúpnej sily je to podstatne viac ako v nominálnom vyjadrení¹⁷⁹. Hlavnými obchodnými partnermi Eurázijskej ekonomickej únie sú predovšetkým členské štáty Európskej únie a Čínska ľudová republika, ktorých vzťahy s EEÚ bližšie priblížim v tejto kapitole. Okrem nich existujú štáty, ktoré posunuli obchodné vzťahy s EEÚ na vyššiu úroveň prostredníctvom zmlúv o zónach voľného obchodu. Tie sa stali klasickým mechanizmom pre budovanie vzájomne prospešných vzťahov, pričom v súčasnosti nadobúdajú charakter komplexných obchodných a ekonomických dohôd¹⁸⁰.

6.1 Zóny voľného obchodu

6.1.1 Vietnam

Svoju prvú zmluvu o zóne voľného obchodu podpísala Eurázijská ekonomická únia s Vietnamom 29. mája 2015, pričom táto zmluva vošla do platnosti 5. októbra 2016¹⁸¹. Nápad vytvoriť zónu voľného obchodu vzišiel z dlhodobu blízkych vzťahov medzi Ruskou federáciou a Vietnamskou socialistickou republikou, ktorú Rusko pokladá za svojho strategického partnera v regióne Juhovýchodnej Ázie¹⁸². Oficiálne bol tento nápad

---

¹⁷⁹ COUNTRYECONOMY. EAEU - Eurasian Economic Union [online]. In: *Countryeconomy.com*. 2019, [cit. 12.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://countryeconomy.com/countries/groups/eurasian-economic-union>>

¹⁸⁰ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 111. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁸¹ EEC. Free Trade Agreement between the Eurasian Economic Union and Vietnam to enter into force on October 5 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2016, [cit. 12.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/19-08-2016.aspx>>

¹⁸² PARAMESWARAN, Prashant. Vietnam-Russia Military Ties: Look Beyond the Billion Dollar Boast [online]. In: *The Diplomat*. 2018, [cit. 12.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2018/09/vietnam-russia-military-ties-look-beyond-the-billion-dollar-boast/>>

prednesený počas návštevy vietnamského ministra priemyslu a obchodu v Moskve v roku 2009¹⁸³. To vtedy ešte Eurázijská ekonomická únia neexistovala a plánom bolo prehliť obchodné vzťahy medzi Vietnamom a colnou úniou pozostávajúcej z Ruska, Bieloruska a Kazachstanu. Následne v roku 2013 začali formálne rokovania, ktoré boli od roku 2015 urýchľované snahou Eurázijskej ekonomickej únie preukázať svoj medzinárodný kredit¹⁸⁴.

Zóna voľného obchodu predstavuje prvý stupeň integrácie, kedy sa medzi jednotlivými štátmi postupne znižujú a odstraňujú clá na tovary vo vzájomnom obchode. V prípade Vietnamu a EEÚ to bolo jednorazové zníženie a odstránenie ciel na 59% tovarov v čase, keď dohoda vošla do platnosti a postupné zníženie ciel na 29% ďalších tovarov počas prechodného obdobia do 10 rokov – spolu sa teda predpokladá liberalizovanie obchodu pre 88% všetkých tovarov vo vzájomnom obchode¹⁸⁵. Vynechané boli predovšetkým tovary citlivé pre členské štáty EEÚ a to hlavne poľnohospodárske produkty ako mäso, mlieko alebo cukor. Okrem toho zmluva neodstránila možnosť aplikovania niektorých protekcionistických opatrení ako sú napríklad colné kvóty alebo sanitárne a fytosanitárne opatrenia¹⁸⁶. Príkladom sú niektoré druhy vietnamskej dlhozrnnej ryže, ktoré sú importované do EEÚ s nulovou colnou sadzbou do množstva 10 000 ton. Pre import nad toto množstvo sa už aplikuje príslušná colná sadzba¹⁸⁷. Priemerná colná sadzba na import vo vzájomnom obchode sa pre členské štáty Eurázijskej ekonomickej únie po uplynutí prechodného obdobia zníži z 9,7 na 2% a pre Vietnam z 10 na 1%¹⁸⁸.

Obchod medzi Vietnamom a EEÚ predstavuje niečo okolo 1% celkového obchodu eurázijského integračného zoskupenia, ale jeho význam postupne rastie. V roku 2017 celkový vzájomný obchod narástol až o 36% z 4,3 na 5,9 miliárd amerických dolárov¹⁸⁹. Okrem úpravy obchodu s tovarom obsahuje zmluva o zóne voľného obchodu aj jednu kapitolu o investíciách, pohybe pracovnej sily a obchode so službami, pričom táto kapitola

---

¹⁸³ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 115. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁸⁶ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

¹⁸⁷ EEC. The EEC has established tariff quotas for Vietnamese rice [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete:

<<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/26-09-2018-1.aspx>>

¹⁸⁸ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 115. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁸⁹ EEC. Liberalization of the trade regime between the EAEU and Vietnam [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete:

<<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/19-06-2018-2.aspx>>

sa týka výhradne len Ruska a Vietnamu¹⁹⁰. Dôležitý je aj bilaterálny protokol medzi týmito krajinami, ktorý rozoberá tematiku ruských investícií v sektoroch výroby elektriny, dopravnej infraštruktúry a spracovania ropy a taktiež príležitostí pre ruských výrobcov vozidiel¹⁹¹.

6.1.2 Irán

Dočasná zmluva o vytvorení zóny voľného obchodu medzi Eurázijskou ekonomickou úniou a Iránskou islamskou republikou bola podpísaná 17. mája 2018¹⁹². Dočasnou sa nazýva preto, lebo predpokladá podpis trvalej zmluvy medzi stranami v budúcnosti. Negociácie tejto konečnej dohody by mali začať najneskôr rok od podpísania tej dočasnej¹⁹³. Nová zmluva bude základom pre plne funkčnú zónu voľného obchodu medzi EEÚ a Iránom, ktorá by mala nahradiť dočasnú zónu po uplynutí troch rokov. Vytvorená zóna voľného obchodu medzi EEÚ a Iránom sa niekedy nazýva aj limitovaná, pretože pokrýva len asi 50% objemu vzájomného obchodu, čo predstavuje okolo 500 druhov tovarov¹⁹⁴. Po implementovaní všetkých záväzkov vyplývajúcich z dohody by sa mala znížiť priemerná colná sadzba na import priemyselných výrobkov z EEÚ v Iráne z 22,4 na 15,4% a poľnohospodárskych produktov z 32,2 na 13,2%¹⁹⁵. Pre členské štáty EEÚ by to malo byť zníženie z 8 na 4,7% pre priemyselné výrobky a z 9,6 na 4,6% pre poľnohospodárske produkty z Iránu. Zníženia jednotlivých colných sadzieb sú pre lepšie pochopenie znázornené v tabuľke 3. Limitovaná liberalizácia vzájomného obchodu

---

¹⁹⁰ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

¹⁹¹ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 115. ISBN 978-3-319-92825-5.

¹⁹² EEC. Interim Agreement signed between the EAEU and Iran enabling formation of free trade area [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete:

<<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/17-05-2018-1.aspx>>

¹⁹³ FINANCIAL TRIBUNE. Iran, EEU to Engage in All-Embracing Free Trade by Early 2022 [online]. In: *Financial Tribune*. 2018, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://financialtribune.com/articles/economy-domestic-economy/92586/iran-eeu-to-engage-in-all-embracing-free-trade-by-early-2022>>

¹⁹⁴ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

¹⁹⁵ EEC. Interim Agreement signed between the EAEU and Iran enabling formation of free trade area [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete:

<<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/17-05-2018-1.aspx>>

vyplýva hlavne z iránskej dlhodobej protekcionistickej colnej politiky, ktorá určuje, že minimálna colná sadzba nemôže byť nižšia ako 4%¹⁹⁶.

Tabuľka 3 – Priemerné colné sadzby vo vzájomnom obchode po vytvorení zóny voľného obchodu medzi EEÚ a Iránom

	Priemerná colná sadzba pre priemyselné výrobky (%)	Priemerná colná sadzba pre poľnohospodárske produkty (%)
Eurázijská ekonomická únia	4,7	4,6
Irán	15,4	13,2

Zdroj: Spracované autorom z *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/17-05-2018-1.aspx>>

Pomer obchodu s Iránom na celkovom obchode členských štátov Eurázijskej ekonomickej únie je výrazný len pri Arménskej republike, kedy v roku 2018 tento obchod predstavoval okolo 5,7% jej celkového zahraničného obchodu. V celkovom vyjadrení 364 miliónov amerických dolárov to bolo historicky najviac od vzniku samostatného Arménska¹⁹⁷. To je spôsobené predovšetkým ich teritoriálnou blízkosťou, keďže tieto dva štáty zdieľajú spoločnú hranicu. Pri ostatných členských štátoch EEÚ obchod s Iránom neprekročil 1% ich celkového zahraničného obchodu¹⁹⁸. Táto dohoda o vzniku zóny voľného obchodu však nemá len čisto ekonomický charakter a jej politické pozadie vidíme v tom, že bola podpísaná len pár dní po odstúpení Spojených štátov amerických od Spoločného komplexného akčného plánu 8. mája 2018¹⁹⁹. Spoločný komplexný akčný plán predstavoval hlavnú dohodu týkajúcu sa iránskeho jadrového programu. Posilnenie spolupráce v oblasti obchodu a investícií hlavne medzi Ruskom a Iránom, ktorého Rusko

¹⁹⁶ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

¹⁹⁷ FINANCIÁL TRIBUNE. Iran-Armenia Trade Hits Record High [online]. In: *Financial Tribune*. 2019, [cit. 28.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://financialtribune.com/articles/domestic-economy/96903/iran-armenia-trade-hits-record-high>>

¹⁹⁸ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

¹⁹⁹ THE ECONOMIST. Scrapping the Iran deal won't do anyone any good [online]. In: *The Economist*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.economist.com/leaders/2018/05/12/scrapping-the-iran-deal-wont-do-anyone-any-good>>

vníma ako svojho strategického geopolitického partnera v regióne Blízkeho východu, je o to významnejšie v období uvalenia nových sankcií na Irán zo strany USA²⁰⁰.

6.1.3 V štádiu rokovanií - Izrael, Egypt, Singapur a India

V súčasnosti má Eurázijská ekonomická únia mnoho rozpracovaných a neukončených dohôd o zónach voľného obchodu. Jednou z prvých bola zmluva s Izraelským štátom, ktorej rokovania oficiálne začali po rozhodnutí Najvyššej eurázijskej ekonomickej rady 16. októbra 2015²⁰¹. Prvé rokovania však reálne prebehli až v apríli 2018 po vypracovaní spoločnej štúdie potvrdzujúcej pozitívne ekonomické výsledky z budúcej implementácie tejto dohody²⁰². Tieto negociácie sa týkali širokej škály otázok regulácie obchodu vrátane technických prekážok obchodu, sanitárnych a fytosanitárnych opatrení a verejného obstarávania. Druhé kolo rokovaní prebehlo v októbri 2018 a tretie je naplánované na začiatok marca 2019²⁰³. Dohoda o vytvorení zóny voľného obchodu medzi EEÚ a Izraelom má predovšetkým politické pozadie. Podobne ako v prípade Iránu, Izrael je tiež významným ruským partnerom v regióne Blízkeho východu, pričom to dal najavo aj odmietnutím aplikovania hospodárskych sankcií ako reakcie na ruskú agresiu na Kryme²⁰⁴. Izraelsko-ruské vzťahy sa ďalej zlepšili počas konfliktu v Sýrii, v ktorom Ruská federácia pôsobí ako spojka medzi znepriateleným Izraelom a Iránom. Pri súčasnom postupnom sťahovaní Spojených štátov amerických z Blízkeho východu bude Rusko čoraz významnejším bezpečnostným partnerom pre Izrael, hlavne pri rastúcom iránskom vplyve²⁰⁵. Je vhodné spomenúť, že 21. januára 2019 podpísal Izrael dohodu o zóne voľného obchodu s Ukrajinou, ale nepredpokladá sa, že by to malo ovplyvniť rokovania

---

²⁰⁰ THE ECONOMIST. American sanctions bring more agony to Iran's dysfunctional economy [online]. In: *The Economist*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2018/08/08/american-sanctions-bring-more-agony-to-irans-dysfunctional-economy>>

²⁰¹ EEC. Supreme Eurasian Economic Council adopting new structure of Eurasian Economic Commission [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2015, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/16-10-2015-2.aspx>>

²⁰² EEC. Approaches to negotiations for Free Trade Zone Agreement between the EAEU and Israel have been defined [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/27-04-2018-2.aspx>>

²⁰³ AHREN, Raphael. Israel and Iran both set to join Russia-led free trade zone [online]. In: *The Times of Israel*. 2019, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.timesofisrael.com/israel-and-iran-both-set-to-join-russia-led-free-trade-zone/>>

²⁰⁴ BLANK, Stephen. Russia and Israel: Friends with benefits [online]. In: *The Hill*. 2018, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://thehill.com/opinion/international/388217-russia-and-israel-friends-with-benefits/>>

²⁰⁵ Ibid.

s EEÚ v budúcnosti²⁰⁶.

Ďalšou významnou rozpracovanou dohodou je dohoda o vytvorení zóny voľného obchodu s Egyptom, ktorej prvé kolo rokovaní prebehlo v januári 2019²⁰⁷. Tieto negociácie sa sústredili na hlavné ustanovenia budúcej dohody, ako aj na stanovenie dátumov ďalších kôl rokovaní. Podobnou dohodou s prevažne ekonomickým charakterom je pripravovaná dohoda o voľnom obchode so Singapurom, ktorej prvé rokovania začali v auguste 2017²⁰⁸. Medzi Singapurom a Eurázijskou ekonomickou úniou prebehlo už päť kôl rokovaní, posledné v decembri 2018, pričom podľa Eurázijskej economickej komisie by mali byť ukončené niekedy v roku 2019²⁰⁹. Dohoda o vytvorení zóny voľného obchodu so Singapurom, už druhým členom Združenia národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN) popri Vietname, predstavuje možnosť pre členské štáty EEÚ hlbšie sa etablovať sa na tomto zaujímavom trhu. Obchod s Egyptom a Singapurom však predstavuje len malé percento na celkovom obchode členských štátov eurázijského integračného zoskupenia, čo bude mať za následok, že liberalizácia obchodu s týmito štátmi neprinesie výrazné ekonomické benefity. Okrem toho Singapur, známy svojou liberálnou obchodnou politikou, už aj v súčasnosti aplikuje nízke a v niektorých prípadoch nulové colné sadzby na importované komodity z EEÚ²¹⁰.

Z dlhodobého hľadiska za najvýznamnejšiu ešte neuzatvorenú dohodu môžeme považovať dohodu o vytvorení zóny voľného obchodu medzi Eurázijskou ekonomickou úniou a Indickou republikou. India je v súčasnosti šiestou najväčšou ekonomikou sveta podľa nominálneho HDP a treťou najväčšou podľa HDP vypočítaného prostredníctvom parity kúpnej sily, pričom jej ekonomický rast sa v roku 2019 odhaduje až na 7,5%²¹¹. Keď zoberieme do úvahy veľkosti ekonomík Indie a členských štátov EEÚ, ich spoločný obchod v percentuálnom vyjadrení nie je v súčasnosti až taký významný a predstavuje asi

---

²⁰⁶ MFA. Ukraine and Israel signed the Free Trade Agreement [online]. In: *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. 2019, [cit. 25.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://mfa.gov.ua/en/press-center/news/70032-ukraine-and-israel-signed-the-free-trade-agreement>>

²⁰⁷ KAZINFORM. EAEU, Egypt successfully complete 1st round of talks on FTA [online]. In: *Kazinform*. 2019, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.inform.kz/en/eaau-egypt-successfully-completed-1st-round-of-talks-on-fta-agrt_a3489199>

²⁰⁸ EEC. Negotiations on FTA Agreement between the EAEU and Singapore to end up in 2019 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/15-11-2018-5.aspx>>

²⁰⁹ EEC. Negotiations on FTA Agreement between the EAEU and Singapore to end up in 2019 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/15-11-2018-5.aspx>>

²¹⁰ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²¹¹ BAJPAJ, Prableen. The World's Top 20 Economies [online]. In: *Investopedia*. 2019, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/insights/worlds-top-economies/>>

len 1% ich celkových zahraničných obchodov. V celkovom vyjadrení je to ale okolo 11 miliárd amerických dolárov²¹². Implementácia liberalizačných mechanizmov vyplývajúcich zo zmluvy by podľa niektorých autorov mohla zvýšiť vzájomný obchod medzi stranami o 18 až 20%, podľa niektorých optimistickejších názorov až o 30-40%²¹³²¹⁴. Formálne rokovania tejto dohody začali v júni 2017 na Medzinárodnom ekonomickom fóre v Petrohrade a v súčasnosti komplexné negociácie stále prebiehajú²¹⁵. Proces je spomalený, tak ako v prípade Iránu, protekcionisticky orientovanou colnou politikou v Indii, ktorá je charakteristická mnohými antidumpingovými a ochrannými opatreniami na dovozy zo štátov EEÚ²¹⁶.

---

²¹² KOFNER, Yuri. Potentials for India – EAEU Cooperation: Trade, Connectivity and Public Diplomacy [online]. In: *Eurasian Studies – Analytical media on Eurasian integration*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <<http://greater-europe.org/archives/5891>>

²¹³ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 118. ISBN 978-3-319-92825-5.

²¹⁴ SHIRA, Dezan. EAEU-India Free Trade Zone: Initial negotiations eye improved access to new markets [online]. In: *India Briefing*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.india-briefing.com/news/aeu-india-free-trade-zone-initial-negotiations-improved-access-new-markets-17606.html/>>

²¹⁵ VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 118. ISBN 978-3-319-92825-5.

²¹⁶ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

6.2 Vzťahy s Európskou úniou

Diplomatické vzťahy medzi Eurázijskou ekonomickou úniou a Európskou úniou ešte neboli úplne sformalizované kvôli súčasným sankciám medzi EÚ a Ruskom. Prezident Ruskej federácie Vladimir Putin sa v minulosti snažil naviazať dobré vzťahy s EÚ aj prostredníctvom koncepcie zóny voľného obchodu medzi Lisabonom a Vladivostokom, ale všetky tieto snahy boli narušené krízou na Ukrajine²¹⁷. V novembri 2015 predseda Európskej komisie Jean-Claude Juncker poslal Putinovi list, v ktorom zvažil možnosť nastolenia bližších vzťahov medzi týmito dvomi integračnými zoskupeniami²¹⁸. To však malo byť podmienené implementovaním záväzkov plynúcich z Minských dohôd. Aj tým, že Ruská federácia naďalej tieto záväzky nedodržiava, EÚ v súčasnosti udržuje len čisto technické vzťahy s predstaviteľmi Eurázijskej ekonomickej komisie²¹⁹. To však neznamená, že neudržiava bilaterálne vzťahy s jednotlivými štátmi EEÚ. So všetkými členmi Európska únia podpísala Dohody o partnerstve a spolupráci, ratifikácia tejto dohody s Bieloruskom bola neskôr ako jediná pozastavená v roku 1997 kvôli opakovaným porušeniam dodržiavania základných ľudských práv z bieloruskej strany²²⁰. Okrem toho sú vzťahy s Bieloruskom a Arménskom pokryté v rámci Európskej susedskej politiky a Východného partnerstva a vzťahy s Kazachstanom a Kirgizskom v rámci Stratégie EÚ pre Strednú Áziu²²¹.

Napätá politická situácia medzi Ruskom a EÚ však neovplyvnila fakt, že Eurázijská ekonomická únia a Európska únia zostávajú významnými obchodnými partnermi. Z pohľadu EEÚ je EÚ jej dlhodobou najvýznamnejším obchodným partnerom, pričom podiel obchodu s EÚ tvorí asi polovicu jej celkového zahraničného obchodu. Z pohľadu EÚ predstavuje jej obchod s EEÚ 7,4% jej celkového zahraničného obchodu²²². To znamená, že EEÚ je jej tretím najvýznamnejším obchodným partnerom po Spojených

---

²¹⁷ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 27.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²¹⁸ EUROPEAN PARLIAMENT. Eurasian Economic Union. The rocky road to integration [online]. In: *European Parliament Think Tank*. 2017, [cit. 27.2.2019]. Dostupné na internete:

<[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)599432](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)599432)>

²¹⁹ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 27.2.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²²⁰ KONOPELKO, Agnieszka. Eurasian Economic Union: a challenge for EU policy towards Kazakhstan. In *Asia Europe Journal*. Berlin: Springer, 2018, roč. 16, č. 1, s. 1-17. ISSN 1612-1031.

²²¹ Ibid.

²²² Tabuľka 4.

štátoch amerických (17,1%) a Číne (15,4%)²²³. EÚ dováža z EEÚ predovšetkým nerastné suroviny ako ropu a zemný plyn. Najvýznamnejším obchodným partnerom z eurázijského integračného zoskupenia je pre EÚ nepodmienečne Ruská federácia, ktorej podiel na zahraničnom obchode EÚ predstavuje 6,4% - jednotlivé podiely sú uvedené v tabuľke 4. V bežnej praxi sa zvykne presadzovať názor, že je Európska únia energeticky závislá na ruských dovozoch nerastných surovín, ale vhodnejším termínom je podľa môjho názoru interdependencia. Ruské exporty do členských štátov EÚ predstavovali v roku 2018 okolo 45,8% jeho celkových exportov a importy z nich 37,6% celkových importov. Druhým najvýznamnejším obchodným partnerom z Eurázijskej ekonomickej únie je pre Európsku úniu Kazachstan. Obchod s Kazachstanom predstavoval v roku 2018 0,7% celkového zahraničného obchodu EÚ²²⁴. Zaujímavosťou je, že export Kazachstanu do EÚ dosahuje vyššie percento na jeho celkovom vývoze ako export Ruskej federácie do EÚ – 51,1% a 45,8% v tomto poradí. Posledným významnejším obchodným partnerom EÚ z EEÚ je Bielorusko, ktorého obchod predstavuje 0,3% celkového zahraničného obchodu EÚ, pričom zahraničné obchody s Arménskom a Kirgizskom sa v tomto ohľade nachádzajú len tesne nad 0%²²⁵.

Tabuľka 4 – Zahraničné obchody vybraných štátov EEÚ s EÚ

	Podiel exportov do EÚ na celkom exporte (%)	Podiel importov z EÚ na celkovom importe (%)	Podiel obchodu s EÚ na celkovom obchode (%)	Podiel obchodu na celkovom obchode EÚ (%)
Rusko	45,8	37,6	43,0	6,4
Bielorusko	30,2	18,5	24,0	0,3
Kazachstan	51,1	20,7	40,1	0,7

Zdroj: Spracované autorom z *European Commission*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: <https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_russia_en.pdf>

²²³ EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with Russia [online]. In: *European Commission*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: <https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_russia_en.pdf>

²²⁴ EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with Kazakhstan [online]. In: *European Commission*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: <https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_kazakhstan_en.pdf>

²²⁵ EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with Belarus [online]. In: *European Commission*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: <https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_belarus_en.pdf>

Z ekonomického pohľadu by bola liberalizácia obchodu medzi úniami vo forme vzniku zóny voľného obchodu logická, keďže Eurázijská ekonomická únia už aj v súčasnosti využíva mnoho európskych technických štandardov²²⁶. Mnoho predstaviteľov Európskej únie však pochybuje o čisto ekonomickom charaktere EEÚ, pričom neúspech trilaterálnych rokovaní ohľadom ukrajinskej krízy z časti odkryl geopolitické záujmy Ruska v tomto regióne. Uzatvorenie dohody o voľnom obchode medzi EEÚ a EÚ by potom mohlo znamenať legitimizáciu niektorých nepopulárnych ruských krokov v tomto priestore a o to sa Európska únia v súčasnej dobe hospodárskych sankcií určite neusiluje²²⁷. EÚ sa z tohto dôvodu snaží udržiavať dobré vzťahy s členskými štátmi EEÚ aspoň na bilaterálnej úrovni a to predovšetkým s Kazachstanom a Arménskom. S Kazachstanom podpísala 21. decembra 2015 Dohodu o posilnenom partnerstve a spolupráci²²⁸. Táto dohoda kladie dôraz okrem posilnenia politickej a ekonomickej spolupráce aj na zvýšenie bilaterálneho obchodu a investícií a zameriava sa taktiež na kooperáciu v energetickom sektore a sektore služieb. Na rozdiel od Prehĺbených a komplexných dohôd o zónach voľného obchodu, dohoda s Kazachstanom zónu voľného obchodu nevytvára.

S Arménskom Európska únia podpísala 24. novembra 2017 už spomenutú Dohodu o komplexnom a posilnenom partnerstve, ktorá je vlastne ekvivalentom zredukovanej Dohody o pridružení²²⁹. Rokovania o Dohode o pridružení prebiehali ešte počas roka 2013 a boli pozastavené po arménskom rozhodnutí pričleniť sa k eurázijskému projektu integrácie²³⁰. Z tohto dôvodu bola z novej dohody odstránená kapitola o Prehĺbenej a komplexnej dohode o zóne voľného obchodu, ktorá by bola v rozpore s právnym poriadkom EEÚ. Odstránenie tejto kapitoly ďalej spôsobilo, že sa táto dohoda stala politicky prijateľnou aj pre Ruskú federáciu, pričom to však značne obmedzilo jej konečný ekonomický dosah²³¹.

---

²²⁶ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²²⁷ Ibid.

²²⁸ KONOPELKO, Agnieszka. Eurasian Economic Union: a challenge for EU policy towards Kazakhstan. In *Asia Europe Journal*. Berlin: Springer, 2018, roč. 16, č. 1, s. 1-17. ISSN 1612-1031.

²²⁹ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²³⁰ MARKDEDONOV, Sergei. Armenia's "Both/And" Policy for Europe and Eurasia [online]. In: *Carnegie Moscow Center*. 2017, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: <<https://carnegie.ru/commentary/74938>>

²³¹ Ibid.

6.3 Vzťahy s Čínou

Vzťahy medzi Eurázijskou ekonomickou úniou a Čínskou ľudovou republikou sú charakteristické určitým stupňom nesúrodosti. Na jednu stranu sa Ruská federácia snaží upevniť spoluprácu s Čínou v globálnom meradle, ale zároveň sa snaží zabrániť šíreniu čínskeho vplyvu v Eurázii²³². Z pohľadu čínskeho vplyvu v regióne je v súčasnosti najvýznamnejšia iniciatíva Novej hodvábnej cesty, ktorá síce priamo neohrozuje projekt eurázijskej integrácie, ale môže ovplyvniť mieru záväzkov jednotlivých členských štátov v EEÚ²³³. Čína sa postupne stáva najvýznamnejším obchodným partnerom pre väčšinu krajín Strednej Ázie, čo môže ovplyvniť potrebu týchto krajín hlbšie sa integrovať do eurázijských štruktúr²³⁴. Nová čínska hodvábna cesta zahŕňa mnoho investičných projektov v tomto regióne a to aj v členských štátoch EEÚ, pričom celá iniciatíva bola tematicky prvýkrát prezentovaná Si Ťin-pchingom, prezidentom Čínskej ľudovej republiky, v septembri 2013 v Kazachstane²³⁵. Aj tým, že to bolo práve v Astane, vzbudila táto iniciatíva určité znepokojenie v Ruskej federácii, ktorá je veľmi háklivá na podobné kroky vo sfére svojho vplyvu.

Situácia sa zmenila po ukrajinskej kríze z roku 2014, po ktorej sa značne naštrbili diplomatické vzťahy medzi Európskou úniou a Ruskom. Vladimir Putin sa preto začal usilovať o upevnenie vzťahov s Čínou, čo vyústilo až do vyhlásenia z mája 2015 o prepojení Eurázijskej ekonomickej únie a čínskeho projektu Novej hodvábnej cesty²³⁶. Okrem prísľubu prehĺbenia ekonomickej spolupráce bol tento krok významným pre EEÚ aj z hľadiska oficiálneho uznania jej existencie zo strany Číny, krátko po jej vzniku. Tento

---

²³² DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 10.3.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-eurasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²³³ MOSTAFA, Golam – MAHMOOD, Monowar. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 9, č. 2, s. 163-172. ISSN 1879-3665.

²³⁴ Ibid.

²³⁵ XIAO, Zhang. Belt and Road: path of mutually beneficial development and shared prosperity of China and Kazakhstan [online]. In: *The Astana Times*. 2018, [cit. 10.3.2019]. Dostupné na internete:

<<https://astanatimes.com/2018/09/belt-and-road-path-of-mutually-beneficial-development-and-shared-prosperity-of-china-and-kazakhstan/>>

²³⁶ KASSENOVA, Nargis. More Politics than Substance: Three Years of Russian and Chinese Economic Cooperation in Central Asia [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 10.3.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.fpri.org/article/2018/10/more-politics-than-substance-three-years-of-russian-and-chinese-economic-cooperation-in-central-asia/>>

fakt je o to dôležitejší počas súčasnej neochoty Európskej únie podniknúť rovnaký krok²³⁷. Prepojenie týchto projektov spočiatku znelo ako odvážne prepojenie ekonomických projektov dvoch gigantov, ktoré by mohlo priniesť výrazné ekonomické benefity pre obe strany. S postupom času sa ale ukázalo, že toto prepojenie postupuje až príliš pomaly a neprináša želané a viditeľné výsledky²³⁸.

Najväčším úspechom tejto iniciatívy je zatiaľ dohoda o obchodnej a ekonomickej spolupráci medzi Eurázijskou ekonomickou úniou a Čínskou ľudovou republikou, ktorá bola podpísaná 18. mája 2018²³⁹. Táto dohoda poskytuje regulačný rámec pre spoluprácu v oblastiach ako clá, technické prekážky obchodu, sanitárne a fytosanitárne opatrenia, ochrana duševného vlastníctva alebo elektronické obchodovanie. Nezavádza však žiadne preferenčné zaobchádzanie v spoločnom obchode napríklad vo forme znížených colných sadziieb a opätovne potvrdzuje a odvoláva sa na záväzky strán vyplývajúce z členstva vo WTO²⁴⁰. Tým táto dohoda nadobúda všeobecný charakter, pričom bude závisieť na jednotlivých stranách, do akej miery budú ochotné odstraňovať prekážky v obchode a investíciách. Eurázijská ekonomická únia je iniciatívna ohľadom rokovaní o zónach voľného obchodu, ale v prípade Číny členské štáty EEÚ už od začiatku negociácií o obchodnej a ekonomickej spolupráci neboli ochotné do takej miery otvoriť svoje trhy čínskym tovarom a výrobcom²⁴¹. V súčasnosti je Čína pre Eurázijskú ekonomickú úniu druhým najvýznamnejším obchodným partnerom po Európskej únii a tento vzájomný obchod predstavuje 13,6% celkového zahraničného obchodu EEÚ²⁴².

---

²³⁷ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 10.3.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²³⁸ KASSENOVA, Nargis. More Politics than Substance: Three Years of Russian and Chinese Economic Cooperation in Central Asia [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 11.3.2019]. Dostupné na internete: <<https://www.fpri.org/article/2018/10/more-politics-than-substance-three-years-of-russian-and-chinese-economic-cooperation-in-central-asia/>>

²³⁹ MOFCOM. China and Eurasian Economic Union Officially Sign Trade and Economic Cooperation Agreement [online]. In: *Ministry of Commerce People's Republic of China*. 2018, [cit. 12.3.2019]. Dostupné na internete:

<<http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/201805/20180502746079.shtml>>

²⁴⁰ Ibid.

²⁴¹ DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 12.3.2019]. Dostupné na internete:

<<https://www.fpri.org/article/2018/10/the-urasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>>

²⁴² VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. s. 130. ISBN 978-3-319-92825-5.

Záver

Na záver diplomovej práce, v ktorej som skúmal význam Eurázijskej ekonomickej únie pre celkový vývoj integračných procesov v postsovietskom priestore, môžem skonštatovať, že sa od ostatných integračných projektov tohto regiónu odlišuje najmä komplexným inštitucionálnym rámcom. Ten zahŕňa v orgáne Eurázijskej ekonomickej komisie niektoré prvky efektívneho supranacionalizmu, čo pokladám za veľký prínos pre integráciu v tomto priestore. EEÚ predstavuje najvyššiu formu dosiahnutej ekonomickej integrácie v regióne, ktorú v súčasnosti symbolizuje limitovaná colná únia medzi piatimi členskými štátmi – Ruskom, Bieloruskom, Kazachstanom, Arménskom a Kirgizskom. Zavedenie nového colného kódexu a odstránenie vnútorných obmedzení pre voľný pohyb pracovných síl predstavujú ďalšie z úspechov prehĺbenia ekonomickej integrácie medzi danými štátmi. Popri tom plánuje Eurázijská ekonomická únia vytvoriť spoločné trhy v niekoľkých strategických sektoroch, akými sú napríklad elektrická energia, ropa alebo zemný plyn.

Za najväčší prínos Eurázijskej ekonomickej únie pre celkový vývoj integračných procesov v postsovietskom priestore pokladám práve prehĺbenie ekonomickej integrácie až na úroveň, ktorej sa môže rovnať len pár integračných zoskupení na svete. Toto prehĺbenie integrácie je nesporne prepojené s mnohými ekonomickými benefitmi pre jednotlivé členské štáty EEÚ vyplývajúce z odstránenia ciel vo vzájomnom obchode a voľného pohybu osôb. Doterajšie úspechy Eurázijskej ekonomickej únie sú však často zatienené európskym projektom integrácie. Za veľký problém vyplývajúci z analýzy zahraničných vzťahov EEÚ pokladám fakt, že v súčasnosti medzi Eurázijskou ekonomickou úniou a Európskou úniou neexistujú sformalizované diplomatické vzťahy. To je spôsobené predovšetkým ukrajinskou krízou a následnými ruskými hospodárskymi sankciami. Tie majú v súčasnosti veľký dosah na väčšinu ekonomík EEÚ kvôli prepojeniu malých ekonomík na hospodárstvo Ruskej federácie.

V prvej kapitole som priblížil historický vývoj integračných procesov v postsovietskom priestore. Zameral som sa na prvé integračné zoskupenie v regióne po rozpade Sovietskeho zväzu, ktorým je Spoločenstvo nezávislých štátov. V ňom sa z hľadiska rozdielneho názoru na ruský vplyv v regióne vyprofilovali dve skupiny štátov. Štáty kritické voči zámerom Ruskej federácie vytvorili organizáciu GUAM, ktorá síce nepriniesla veľké úspechy po ekonomickej stránke, ale naštartovala program Východného

partnerstva Európskej únie. Štáty zhovievavé voči ruskému vplyvu v priestore inklinovali k eurázijskej integrácii, ktorá vyústila až do založenia Eurázijskej ekonomickej únie 1. januára 2015. Jej politickému a ekonomickému aspektu fungovania som sa venoval v druhej kapitole. Ekonomickú stránku fungovania Eurázijskej ekonomickej únie predstavuje predovšetkým fungujúca colná únia, spoločný pracovný trh a spoločné trhy vo vybraných fundamentálnych sektoroch, ktoré majú byť podľa Zmluvy o EEÚ dobudované v budúcnosti – posledné až v roku 2025. Tretia kapitola obsahuje časť o cieľoch a metodike práce a metódach skúmania využitých pri písaní práce.

Vo štvrtej kapitole som rozpracoval inštitucionálny rámec Eurázijskej ekonomickej únie. Ten pozostáva zo štyroch hlavných inštitúcií - Najvyššej eurázijskej ekonomickej rady, Eurázijskej medzivládnej rady, Eurázijskej ekonomickej komisie a Súdu Eurázijskej ekonomickej únie. Okrem toho existujú dve podporné ekonomické inštitúcie - Eurázijská rozvojová banka a Eurázijský fond pre stabilizáciu a rozvoj. V tejto kapitole som priblížil ich jednotlivé kompetencie a význam z hľadiska prehĺbenia integrácie. V piatej kapitole som charakterizoval jednotlivé členské štáty Eurázijskej ekonomickej únie s dôrazom na nové členské štáty – Arménsko a Kirgizsko a štáty s najväčším potenciálom stať sa novými členskými štátmi EEÚ – Tadžikistan a Uzbekistan. Okrem toho som preskúmal najdôležitejšie rozdiely medzi členskými štátmi EEÚ. Posledná kapitola sa zaoberala zahraničnými vzťahmi Eurázijskej ekonomickej únie. V nej som priblížil krajiny, s ktorými EEÚ uzatvorila alebo plánuje uzatvoriť dohody o vytvorení zón voľného obchodu. Medzi podpísané a zrealizované dohody patrí dohoda o zóne voľného obchodu s Vietnamom a dočasná dohoda o zóne voľného obchodu s Iránom. Za najvýznamnejšiu dohodu v štádiu rokovaní považujem dohodu o vytvorení zóny voľného obchodu s Indiou, ktorá by mohla v budúcnosti priniesť významné ekonomické benefity pre obe strany. V závere kapitoly som skúmal vzťahy Eurázijskej ekonomickej únie a Európskej únie, ktorá je jej najvýznamnejším obchodným partnerom, pričom ich spoločný obchod predstavuje až polovicu celkového zahraničného obchodu EEÚ. Okrem toho som charakterizoval vzťahy s Čínskou ľudovou republikou, ktorá svojím projektom Novej hodvábnej cesty vplýva najmä na členské štáty EEÚ zo Strednej Ázie.

Zoznam použitej literatúry

1. Tlačené knihy, monografie a vedecko-kvalifikačné práce

1. KANET, Rodger E. – SUSSEX, Matthew. *Power, Politics and Confrontation in Eurasia*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2015, 259 s. ISBN 978-1-137-52367-9.
2. LAITINEN, Anna. *Kyrgyzstan in the Eurasian Economic Union: Challenges and opportunities : Master's Thesis*. Tampere: University of Tampere, 2017, 69 s.
3. VINOKUROV, Evgeny. *Introduction to the Eurasian Economic Union*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. 211 s. ISBN 978-3-319-92825-5.

2. Článok v tlačennom časopise

1. AVERRE, Derek. Competing Rationalities: Russia, the EU and the 'Shared Neighbourhood'. In: *Europe-Asia Studies*. Glasgow: Routledge, 2009, roč. 61, č. 10, s. 1689-1713. ISSN 1465-3427.
2. BROWNING, Christopher S. Geostrategies, geopolitics and ontological security in the Eastern neighbourhood: The European Union and the 'new Cold War'. In: *Political Geography*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 62, č. 1, s. 106-115. ISSN 0962-6298.
3. DIYACHENKO, Ekaterina – ENTIN, Kirill. The Court of the Eurasian Economic Union: Challenges and Perspectives. In *Russian Law Journal*. Moscow: Supporting Academic Initiatives Foundation, 2017, roč. 5, č. 2, s. 53-74. ISSN 2312-3605.
4. KIRKHAM, Ksenia. The formation of the Eurasian Economic Union: How successful is the Russian regional hegemony? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2016, roč. 7, č. 2, s. 111-128. ISSN 1879-3665.
5. KONOPELKO, Agnieszka. Eurasian Economic Union: a challenge for EU policy towards Kazakhstan. In *Asia Europe Journal*. Berlin: Springer, 2018, roč. 16, č. 1, s. 1-17. ISSN 1612-1031.
6. KUBICEK, Paul. The Commonwealth of Independent States: an example of failed regionalism? In *Review of International Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, roč. 35, č. 1, s. 237-256. ISSN 1469-9044.

7. MOLDASHEV, Kairat – ASLAM GULAM HASSAN, Mohamed. The Eurasian union: actor in the making? In *Journal of International Relations and Development*. Basingstoke: Palgrave Macmillan UK, 2017, roč. 20, č. 1, s. 215-237. ISSN 1408-6980.
8. MOSTAFA, Golam – MAHMOOD, Monowar. Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2018, roč. 9, č. 2, s. 163-172. ISSN 1879-3665.
9. OBYDENKOVA, Anastassia. Comparative regionalism: Eurasian cooperation and European integration. The case for neofunctionalism? In *Journal of Eurasian Studies*. Amsterdam: Elsevier, 2011, roč. 2, č. 2, s. 87-102. ISSN 1879-3665.
10. VIEIRA, Alena. A Tale of Two Unions: Russia-Belarus Integration Experience and its Lessons for the Eurasian Economic Union. In *Journal of Borderlands Studies*. Abingdon: Taylor & Francis, 2017, roč. 32, č. 1, s. 41-53. ISSN 2159-1229.
11. VINOKUROV, Evgeny. Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results. In *Russian Journal of Economics*. Moscow: Redaktsiya zhurnala Voprosy Ekonomiki, 2017, roč. 3, č. 1, s. 54-70. ISSN 2405-4739.

3. Článok z tlačeneho zborníka a monografie

1. SUSLOV, Mikhail. "Russian World": Russia's Policy towards its Diaspora. In: *Russie.Nei.Visions*. Paris: Institut français des relations internationales, 2017, s. 5-29. ISBN 978-2-36567-745-5.

4. Články v elektronických časopisoch, zborníkoch a iné príspevky

1. AHREN, Raphael. Israel and Iran both set to join Russia-led free trade zone [online]. In: *The Times of Israel*. 2019, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.timesofisrael.com/israel-and-iran-both-set-to-join-russia-led-free-trade-zone/>
2. AIIB. AIIB, EDB Strengthen Cooperation to Increase Development Across Eurasia [online]. In: *Asian Infrastructure Investment Bank*. 2018, [cit. 4.2.2019]. Dostupné na internete: https://www.aiib.org/en/news-events/news/2018/20181031_001.html

3. ARMENPRESS. Armenia interested in further deepening of EEU integration processes, Pashinyan says [online]. In: *Armenpress*. 2018, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete: <https://armenpress.am/eng/news/957147.html>
4. ARNOLD, Katie. In Kyrgyzstan, warming brings less water - and more conflict [online]. In: *Reuters*. 2018, [cit. 10.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-kyrgyzstan-water-climatechange/in-kyrgyzstan-warming-brings-less-water-and-more-conflict-idUSKCN1NE0BW>
5. BAJPAJ, Prableen. The World's Top 20 Economies [online]. In: *Investopedia*. 2019, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.investopedia.com/insights/worlds-top-economies/>
6. BATCHELOR, Tom. Russia announces plan to permanently leave G8 group of industrialised nations after suspension for Crimea annexation [online]. In: *Independent*. 2017, [cit. 5.11.2018]. Dostupné na internete: <https://www.independent.co.uk/news/world/politics/russia-g8-kremlin-crimea-ukraine-vladimir-putin-g7-g20-a7525836.html>
7. BBC. Armenia election: PM Nikol Pashinyan wins by landslide [online]. In: *BBC*. 2018, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/world-europe-46502681>
8. BELAFATTI, Fabio. Will Uzbekistan replace Ukraine in the Eurasian Union? [online]. In: *European Dialogue*. 2014, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <https://eurodialogue.eu/will-uzbekistan-replace-ukraine-urasian-union>
9. BELARUS. Lukashenko discusses customs revenues, distribution of import duties in EAEU [online]. In: *Belarus.by*. 2019, [cit. 1.2.2019]. Dostupné na internete: https://www.belarus.by/en/government/events/lukashenko-discusses-customs-revenues-distribution-of-import-duties-in-eaeu_i_91999.html/
10. BLANK, Stephen. Russia and Israel: Friends with benefits [online]. In: *The Hill*. 2018, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete: <https://thehill.com/opinion/international/388217-russia-and-israel-friends-with-benefits/>
11. COFFEY, Luke - NIFTI, Efgan. Why the West Needs Azerbaijan [online]. In: *Foreign Policy*. 2018, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: <https://foreignpolicy.com/2018/05/28/why-the-west-needs-azerbaijan/>

12. COUNTRYECONOMY. EAEU - Eurasian Economic Union [online]. In: *Countryeconomy.com*. 2019, [cit. 12.2.2019]. Dostupné na internete: <https://countryeconomy.com/countries/groups/eurasian-economic-union>
13. COURT OF THE EURASIAN ECONOMIC UNION. About the Court [online]. In: *Court of the Eurasian Economic Union*. 2019, [cit. 29.1.2019]. Dostupné na internete: <http://courteurasian.org/en/page-24651>
14. ЧЕШАКОВ, Алексей. «Русский мир»-2030: каким он будет [online]. In: *Россия в глобальной политике*. 2018, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: <https://globalaffairs.ru/number/Russkii-mir-2030-kakim-on-budet-19491>
15. DRAGNEVA, Rilka. The Eurasian Economic Union: Putin's Geopolitical Project [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.fpri.org/article/2018/10/the-eurasian-economic-union-putins-geopolitical-project/>
16. EDB. Bank profile [online]. In: *Eurasian Development Bank*. 2019, [cit. 3.2.2019]. Dostupné na internete: <https://eabr.org/en/about/>
17. EDB. EDB Projects [online]. In: *Eurasian Development Bank*. 2019, [cit. 4.2.2019]. Dostupné na internete: <https://eabr.org/en/projects/eabr/>
18. EEC. Approaches to negotiations for Free Trade Zone Agreement between the EAEU and Israel have been defined [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/27-04-2018-2.aspx>
19. EEC. Effects from Financial Markets Integration by 2025 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 6.2.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/13-06-2018-2.aspx>
20. EEC. Eurasian Economic Integration: Facts and Figures [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2016, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <http://greater-europe.org/archives/3351>
21. EEC. Free Trade Agreement between the Eurasian Economic Union and Vietnam to enter into force on October 5 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2016, [cit. 12.2.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/19-08-2016.aspx>
22. EEC. Interim Agreement signed between the EAEU and Iran enabling formation of free trade area [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 14.2.2019].

- Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/17-05-2018-1.aspx>
23. EEC. Liberalization of the trade regime between the EAEU and Vietnam [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/19-06-2018-2.aspx>
  24. EEC. Negotiations on FTA Agreement between the EAEU and Singapore to end up in 2019 [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/15-11-2018-5.aspx>
  25. EEC. Supreme Eurasian Economic Council adopting new structure of Eurasian Economic Commission [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2015, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/16-10-2015-2.aspx>
  26. EEC. The EEC has established tariff quotas for Vietnamese rice [online]. In: *Eurasian Economic Commission*. 2018, [cit. 13.2.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/nae/news/Pages/26-09-2018-1.aspx>
  27. EEC. Tigran Sargsyan [online]. In: *European Economic Commission*. 2019, [cit. 28.1.2019]. Dostupné na internete: <http://www.eurasiancommission.org/en/act/chairman/Pages/biog.aspx>
  28. EFSD. About EFSD [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2019, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <https://efsd.eabr.org/en/about/>
  29. EFSD. Eurasian Fund for Stabilization and Development Projects [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2019, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <https://efsd.eabr.org/en/projects/>
  30. EFSD. Fact sheet [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2018, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: https://efsd.eabr.org/upload/docs/fact_sheet_efsd_en.pdf
  31. EFSD. The EFSD Council approves a US \$40 million investment [online]. In: *Eurasian Fund for Stabilization and Development*. 2019, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <https://efsd.eabr.org/en/press-center/news/the-efsd-council-approves-a-us-40-million-investment-credit-to-finance-phase-1-of-the-nurek-hpp-reha/>

32. EURASIANET. Uzbekistan and Russia: Chilly weather, warm relations [online]. In: *Eurasianet*. 2018, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <https://eurasianet.org/uzbekistan-and-russia-chilly-weather-warm-relations>
33. EUROPEAN COMMISSION. Armenia [online]. In: *Europa.eu*. 2019, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/armenia_en
34. EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with Belarus [online]. In: *European Commission*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_belarus_en.pdf
35. EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with Kazakhstan [online]. In: *European Commission*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_kazakhstan_en.pdf
36. EUROPEAN COMMISSION. European Union, Trade in goods with Russia [online]. In: *European Commission*. 2018, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_russia_en.pdf
37. EUROPEAN COUNCIL. Eastern Partnership [online]. In: *Europa.eu*. 2018, [cit. 28.10.2018]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/>
38. EUROPEAN PARLIAMENT. Eurasian Economic Union. The rocky road to integration [online]. In: *European Parliament Think Tank*. 2017, [cit. 27.2.2019]. Dostupné na internete: [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)599432](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)599432)
39. EXPORT.BY. EEU Customs Code enters into force Jan 1, 2018 [online]. In: *Export.by*. 2018, [cit. 3.2.2019]. Dostupné na internete: <https://export.by/en/news/tamozhenniy-kodeks-eaes-vstupil-v-silu-1-yanvary-a-2018-g>
40. FINANCIAL TRIBUNE. Iran, EEU to Engage in All-Embracing Free Trade by Early 2022 [online]. In: *Financial Tribune*. 2018, [cit. 15.2.2019]. Dostupné na internete: <https://financialtribune.com/articles/economy-domestic-economy/92586/iran-eeu-to-engage-in-all-embracing-free-trade-by-early-2022>
41. FINANCIAL TRIBUNE. Iran-Armenia Trade Hits Record High [online]. In: *Financial Tribune*. 2019, [cit. 28.2.2019]. Dostupné na internete:

<https://financialtribune.com/articles/domestic-economy/96903/iran-armenia-trade-hits-record-high>

42. GIUCCI, Ricardo. The Eurasian Economic Union. Analysis from a trade policy perspective [online]. In: *Berlin Economics*. 2018, [cit. 27.2.2019]. Dostupné na internete: https://berlin-economics.com/wp-content/uploads/2018-05-29_Presentation-EAEU_Moscow.pdf
43. KASSENOVA, Nargis. More Politics than Substance: Three Years of Russian and Chinese Economic Cooperation in Central Asia [online]. In: *Foreign Policy Research Institute*. 2018, [cit. 10.3.2019]. Dostupné na internete: <https://www.fpri.org/article/2018/10/more-politics-than-substance-thee-years-of-russian-and-chinese-economic-cooperation-in-central-asia/>
44. KAZINFORM. EAEU, Egypt successfully complete 1st round of talks on FTA [online]. In: *Kazinform*. 2019, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: https://www.inform.kz/en/eauegypt-successfully-completed-1st-round-of-talks-on-fta-agrt_a3489199
45. KOFNER, Yuri. Potentials for India – EAEU Cooperation: Trade, Connectivity and Public Diplomacy [online]. In: *Eurasian Studies – Analytical media on Eurasian integration*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <http://greater-europe.org/archives/5891>
46. LAURELLE, Marlene. The "Russian World": Russia's Soft Power and Geopolitical Imagination [online]. In: *Center of Global Interests*. 2015, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: http://globalinterests.org/wp-content/uploads/2015/05/FINAL-CGI_Russian-World_Marlene-Laruelle.pdf
47. LIBMAN, Alexander. Eurasian Economic Union: Between perception and reality [online]. In: *New Eastern Europe*. 2018, [cit. 6.11.2018]. Dostupné na internete: <http://neweasterneurope.eu/2018/01/09/8767/>
48. MARKDEDONOV, Sergei. Armenia's "Both/And" Policy for Europe and Eurasia [online]. In: *Carnegie Moscow Center*. 2017, [cit. 1.3.2019]. Dostupné na internete: <https://carnegie.ru/commentary/74938>
49. MFA. Ukraine and Israel signed the Free Trade Agreement [online]. In: *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. 2019, [cit. 25.2.2019]. Dostupné na internete: <https://mfa.gov.ua/en/press-center/news/70032-ukraine-and-israel-signed-the-free-trade-agreement>

50. MOFCOM. China and Eurasian Economic Union Officially Sign Trade and Economic Cooperation Agreement [online]. In: *Ministry of Commerce People's Republic of China*. 2018, [cit. 12.3.2019]. Dostupné na internete: <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/201805/20180502746079.shtml>
51. OEC. Uzbekistan [online]. In: *The Observatory of Economic Complexity*. 2019, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/uzb/>
52. OSTROUKH, Andrey - FABRICHNAYA, Elena. Russia faces higher inflation, economic slowdown in 2019 [online]. In: *Reuters*. 2018, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-russia-economy/russia-faces-higher-inflation-economic-slowdown-in-2019-reuters-poll-idUSKCN1OQ0K9>
53. OZOD, Musafirbek. Why Uzbekistan suddenly decided to withdraw from the Eurasian Economic Community [online]. In: *Ferghana News*. 2008, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <http://enews.ferghananews.com/articles/2477>
54. PANORAMA. Pashinyan presents priorities of Armenia's chairmanship in EAEU [online]. In: *Panorama.am*. 2019, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.panorama.am/en/news/2019/01/25/Pashinyan-chairmanship-EAEU/2063785>
55. PARAMESWARAN, Prashant. Vietnam-Russia Military Ties: Look Beyond the Billion Dollar Boast [online]. In: *The Diplomat*. 2018, [cit. 12.2.2019]. Dostupné na internete: <https://thediplomat.com/2018/09/vietnam-russia-military-ties-look-beyond-the-billion-dollar-boast/>
56. PASTUKHOVA, Maria - WESTPHAL, Kirsten. A Common Energy Market in the Eurasian Economic Union [online]. In: *German Institute for International and Security Affairs*. 2016, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/a-common-energy-market-in-the-eurasian-economic-union/>
57. PASTUKHOVA, Maria - WESTPHAL, Kirsten. Eurasian Economic Union Integrated Energy Markets – EU Stands Aside [online]. In: *German Institute for International and Security Affairs*. 2018, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/eurasian-economic-union-integrates-energy-markets-eu-stands-aside/>

58. PREIHERMAN, Yauheni. Belarus and Russia Resolve Their Pending Energy Issues, for Now [online]. In: *The Jamestown Foundation*. 2018, [cit. 7.2.2019]. Dostupné na internete: <https://jamestown.org/program/belarus-and-russia-resolve-their-pending-energy-issues-for-now/>
59. PUTZ, Catherine. Tajikistan Still Considering Engagement With the Eurasian Economic Union [online]. In: *The Diplomat*. 2018, [cit. 10.1.2019]. Dostupné na internete: <https://thediplomat.com/2018/04/tajikistan-still-considering-engagement-with-the-urasian-economic-union/>
60. PUTZ, Catherine. What's Next for the Belt and Road in Central Asia? [online]. In: *The Diplomat*. 2017, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete: <https://thediplomat.com/2017/05/whats-next-for-the-belt-and-road-in-central-asia/>
61. ROSCONGRESS. International Financial Congress 2018 [online]. In: *Roscongress*. 2018, [cit. 6.2.2019]. Dostupné na internete: <https://roscongress.org/en/events/mezhdunarodnyy-finansovyy-kongress-2018/>
62. РУССКИЙ МИР. «Мягкая сила» русского языка [online]. In: *ФОНД РУССКИЙ МИР*. 2018, [cit. 26.10.2018]. Dostupné na internete: <https://russkiymir.ru/fund/press/192086/>
63. SHIRA, Dezan. EAEU-India Free Trade Zone: Initial negotiations eye improved access to new markets [online]. In: *India Briefing*. 2018, [cit. 20.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.india-briefing.com/news/eaeu-india-free-trade-zone-initial-negotiations-improved-access-new-markets-17606.html/>
64. SNYDER, Xander. Azerbaijan asserts its power in the South Caucasus [online]. In: *Euractiv*. 2018, [cit. 6.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.euractiv.com/section/azerbaijan/opinion/azerbaijan-asserts-its-power-in-the-south-caucasus/>
65. THE ECONOMIST. American sanctions bring more agony to Iran's dysfunctional economy [online]. In: *The Economist*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2018/08/08/american-sanctions-bring-more-agony-to-irans-dysfunctional-economy>
66. THE ECONOMIST. Belarus's leader upsets Vladimir Putin by cosying up to the West [online]. In: *The Economist*. 2019, [cit. 26.1.2019]. Dostupné na internete: <https://www.economist.com/europe/2019/01/12/belaruss-leader-upsets-vladimir-putin-by-cosying-up-to-the-west>

67. THE ECONOMIST. Scrapping the Iran deal won't do anyone any good [online]. In: *The Economist*. 2018, [cit. 14.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.economist.com/leaders/2018/05/12/scrapping-the-iran-deal-wont-do-anyone-any-good>
68. THE WORLD BANK. Personal remittances, received (% of GDP) [online]. In: *The World Bank*. 2017, [cit. 8.1.2019]. Dostupné na internete: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?contextual=region&locations=AM>
69. TRADING ECONOMICS. Kazakhstan GDP Annual Growth Rate [online]. In: *Trading Economics*. 2019, [cit. 19.1.2019]. Dostupné na internete: <https://tradingeconomics.com/kazakhstan/gdp-growth-annual>
70. TREATY ON THE EURASIAN ECONOMIC UNION [online]. 2015, [cit. 5.2.2019]. Dostupné na internete: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/kaz_e/WTACCKAZ85_LEG_1.pdf
71. TRICKETT, Nicholas. Reforming Customs, Uzbekistan Nods Toward the Eurasian Economic Union [online]. In: *The Diplomat*. 2018, [cit. 11.1.2019]. Dostupné na internete: <https://thediplomat.com/2018/04/reforming-customs-uzbekistan-nods-toward-the-eurasian-economic-union/>
72. UNIDO. UNIDO and the Eurasian Development Bank strengthen partnership with new relationship agreement [online]. In: *United Nations Industrial Development Organization*. 2017, [cit. 4.2.2019]. Dostupné na internete: <https://www.unido.org/news/unido-and-eurasian-development-bank-strengthen-partnership-new-relationship-agreement>
73. UZDAILY. EurAsEC suspends Uzbekistan's membership [online]. In: *UzDaily*. 2008, [cit. 31.10.2018]. Dostupné na internete: <https://www.uzdaily.uz/en/post/4393>
74. VALIYEV, Anar. Azerbaijan: Perspectives on Eurasian integration [online]. In: *European Council on Foreign Relations*. 2016, [cit. 9.1.2019]. Dostupné na internete: https://www.ecfr.eu/article/essay_eurasian_integration_azerbaijan
75. XIAO, Zhang. Belt and Road: path of mutually beneficial development and shared prosperity of China and Kazakhstan [online]. In: *The Astana Times*. 2018, [cit. 10.3.2019]. Dostupné na internete: <https://astanatimes.com/2018/09/belt-and-road-path-of-mutually-beneficial-development-and-shared-prosperity-of-china-and-kazakhstan/>